

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2011 – 2014

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Ondřej Raška

**Výhody a nevýhody nesezdaného soužití a porovnání
s manželstvím**

Praha 2014

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Martina Prokopová

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED STUDIES

2011 - 2014

BACHELOR THESIS

Ondřej Raška

**Advantages and disadvantages of unmarried cohabitation and
comparison to marriage**

Prague 2014

The Bachelor Thesis Work Supervisor: JUDr. Martina Prokopová

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne .....

Ondřej Raška

Poděkování

Velké díky patří mé vedoucí práce JUDr. Martině Prokopové za její trpělivost, ochotu a vstřícnost. Děkuji za pomoc, rady a odborné vedení.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá výhodami a nevýhodami nesezdaného soužití v porovnání s manželstvím. Je zde vymezen jejich pojem, historie, vznik a také zákony upravující tyto typy vztahů. Jsou zde uvedeny důvody pro život v manželství a v nesezdaném soužití, kde jsou zahrnuty tři dimenze, a to ekonomická/sociální, právní a duchovní, které mohou mít vliv na rozhodnutí páru, zda si vybrat manželství, či nesezdané soužití. V závěru práce je provedena stručná statistická analýza sezdáných párů na území Novojičínska.

Klíčové pojmy

Církevní sňatek, důvody pro uzavření manželství, důvody pro život v nesezdaném soužití, manželství, nesezdané soužití, občanský sňatek, registrované partnerství, vývoj vztahu, vznik manželství, vznik nesezdaného soužití.

Annotation

The bachelor thesis deals with advantages and disadvantages of unmarried cohabitation compared to marriage. It defines the concept of unmarried cohabitation and marriage, history, creation and also laws that edit these types of relationships. The bachelor thesis contains reasons for marriage and unmarried cohabitation including three dimensions – economic/social, legal and spiritual. These dimensions can affect the couples' decision to marry or stay in unmarried cohabitation. In the conclusion of the work is included a brief statistical analysis of married couples in Nový Jičín.

Keywords

Church wedding, civil wedding, marriage, marriage creation, reasons for marriage, reasons for unmarried cohabitation, registered partnership, relationship development, unmarried cohabitation, unmarried cohabitation creation.

OBSAH

ÚVOD	8
1 MANŽELSTVÍ	10
1.1 Vymezení pojmu manželství	10
1.2 Historie manželství.....	13
1.3 Vývoj vztahu	16
1.4 Vznik manželství.....	18
1.4.1 Občanský sňatek	19
1.4.2 Církevní snatek	22
1.5 Funkce manželství.....	23
1.6 Státní sociální podpora	25
2 DŮVODY UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ	29
3 REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ	30
3.1 Vymezení pojmu registrované partnerství	30
3.2 Vznik registrovaného partnerství	30
3.3 Práva a povinnosti partnerů	31
4 NESEZDANÉ SOUŽITÍ	33
4.1 Vymezení pojmu nesezdané soužití	33
4.2 Historie nesezdaného soužití	33
4.3 Vývoj vztahu	35
4.4 Vznik nesezdaného soužití	37
5 DŮVODY PRO ŽIVOT V NESEZDANÉM SOUŽITÍ	43
6 POROVNÁNÍ VÝHOD A NEVÝHOD NESEZDANÉHO SOUŽITÍ S MANŽELSTVÍM	45
7 STATISTIKA SEZDANÝCH PÁRŮ NA ÚZEMÍ NOVOJIČÍNSKA	48
7.1 Metodika sběru a zpracování dat.....	48
7.2 Interpretace a diskuse výsledků.....	49
ZÁVĚR	54
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	55
Seznam použitých českých zdrojů	55
Seznam použitých zahraničních zdrojů	57
Seznam použitých internetových zdrojů.....	57
Seznam ostatních zdrojů	59
SEZNAM GRAFŮ A TABULEK	61

ÚVOD

Asi každý člověk ve svém životě prožívá vztahy, bez kterých si nejde svou existenci ani představit. Ke vztahům, které vytváříme, patří nejen rodina, přátelé, kamarádi, kolegové, ale zejména naši životní partneři. Právě partnerským vztahům je věnována i tato bakalářská práce, konkrétně se zabývá manželstvím a nesezdaným soužitím, jejich výhodami a nevýhodami, jejich historií, vznikem, definicí pojmu apod.

Výběr tématu mé práce zejména ovlivnil životní krok, který jsem v loňském roce učinil, a to sňatek s mou přítelkyní. Díky této práci jsem hlouběji pochopil, co všechno stanovuje zákon občanům, kteří manželství uzavřou, a jaká práva mají lidé, kteří spolu pouze žijí a svůj svazek sňatkem nezpečetí.

Jako první cíl mé bakalářské práce bylo zjistit výhody a nevýhody nesezdaného soužití. Dalšími úkoly bylo porovnat nesezdané soužití s manželstvím a vymezit důvody, které páry vedou ke sňatku, nebo naopak k životu v nesezdaném soužití. Posledním cílem bylo vypracovat statistiku sezdaných párů na území Novojičínska. Tato lokalita byla vybrána z důvodu místa mého bydliště. V práci je také srovnáván katolický sňatek se sňatkem občanským. Výběr katolického sňatku byl ovlivněn mým vyznáním.

Člověk se vždy může svobodně rozhodnout, zda se svým partnerem zůstane žít tzv. „na hromádce“, nebo svůj svazek zpečetí v manželství. Poslední dobou je nesezdané soužití častým jevem. Málo kdo se chce svazovat, nebo se jakkoli omezovat, mít za někoho zodpovědnost, žijeme přece v době, kdy si lidé chtějí zejména užívat. Je daleko jednodušší rozejít se s partnerem, se kterým pouze žijeme a nic víc nás k sobě nepoutá. Ovšem odejít z manželství není až tak jednoduchý krok. Přinejmenším to vyžaduje spoustu „papírování“. Slyšel jsem i názor jednoho páru, který spolu žil v manželství několik desítek let, že kdyby nebyli manželé, dávno by nebyli spolu, ale právě jejich „ano“, které si vzájemně vyslovili, je drželo při sobě a kvůli tomu byli ochotni určitých kompromisů. Ale ani výše zmíněného „papírování“ se mnoho párů nezalekne a jejich manželský vztah dospěje až k rozvodu. Můžeme se ptát, čím je to způsobeno? Výběr špatného partnera? Nebo je v tom neochota se přizpůsobovat? Dle mého názoru se ze vztahů vytrácí úcta. Dříve se lidé nevdávali a neženili pouze z lásky, nebylo výjimkou, že sňatek domluvili rodiče, nebo bylo manželství uzavřeno z jiných důvodů, zejména sociálních a ekonomických, i tak spolu lidé zůstávali

až do konce života tak, jak si ve svatební den slíbili. Bylo to dáno tím, že si sebe navzájem vážili a měli se v úctě, a to mnoho lidí neví, ani možná neumí.

Manželství bylo do konce roku 2013 upravováno zákonem č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů. Od 1. ledna 2014 spadá pod občanský zákoník, zák. č. 89/2012 Sb. V tomto zákoně nastaly jisté změny, které se týkají i manželství. Nejen o těchto změnách pojednává tato bakalářská práce.

TEORETICKÁ ČÁST

1 MANŽELSTVÍ

Manželství odedávna stvrzuje vztah mezi mužem a ženou. Dává jejich partnerskému vztahu vážnost, právní význam i jistý typ ochrany. Lidem, kteří v manželství žijí, poskytuje sociální, ekonomickou i psychickou jistotu, a to je hodnota, kterou často lidé hledají. Následující kapitola pojednává o chápání a definici manželství, dále o jeho historii, vzniku, funkci a možných důvodech k jeho uzavření.

1.1 Vymezení pojmu manželství

Co je vlastně manželství? Jedná se o vztah, instituci, právní úkon, cit, sociální jistotu, náboženskou tradici, rozhodnutí, celoživotní závazek, nebo jen zkoušku? Na tuto otázku se najde spousta odpovědí.

Manželství je chápáno jako „*historicky podmíněná a společností schvalovaná forma vztahů mezi mužem a ženou, stanovující jim práva a povinnosti k sobě navzájem, k dětem a k ostatním příbuzným*“ (Peroutka, 2007, s. 10). Zde si můžeme povšimnout, že manželství není definováno jenom jako právo, ale že manželé mají k sobě navzájem, určité povinnosti. Což si málokdy člověk uvědomuje. Z veškerých práv, která máme, plynou i povinnosti, a na ty by se nemělo zapomínat. Velice hezky se také v této definici mluví o vztahu. Ano, vztah je to, co tvoří manželství. Pokud nebudeme brát v potaz fňgovaná manželství za účelem získání trvalého pobytu aj.

Ustanovení § 1 odst. 1 zák. č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o rodině“) charakterizuje manželství následovně: „*manželství je trvalé společenství muže a ženy založené zákonem stanoveným způsobem*“. Povšimněme si, že „*v roce 2012 bylo rozvedeno 26 402 manželství*“ (Český statistický úřad, online, cit. 2013-11-29a). Takto vysoký počet rozvedených manželství se jeví jako docela alarmující skutečnost, i když Český statistický úřad (ČSÚ) uvádí, že je to „*o 1,7 tisíce méně než v roce 2011*“ (Český statistický úřad, online, cit. 2013-11-29a). Když se podíváme na opačnou stranu, tedy sňatečnost, zaznamenal ČSÚ v roce 2012 „*45 206 uzavřených manželství*“ (Český statistický úřad, online, cit. 2013-11-29b). Z čísel lze odvodit, že každé druhé manželství se rozvádí, což z pohledu úplnosti rodin alarmující zprávou je.

Jinde nalezneme, že se v manželství jedná o „uzavření manželské smlouvy, ve které dvě osoby různého pohlaví projevují svou vůli, že chtějí dobrovolně v nerozlučném obcování žít, děti plodit, je vychovávat, a sobě obapolně pomoc činit“ (Obecný zákoník občanský, 1862, s. 3). „Manželství je považováno za stav monogamní a trvalý, je projevem svobodné vůle a dobrovolnosti.“ (Bartošová, 2008, s. 13) Tyto dvě definice jsou si v něčem dost podobné – jedná se o dobrovolnost, svobodnou vůli. Při samotném obřadu se oddávající vždy snoubenců ptá, zda do sňatku vstupují svobodně a dobrovolně. Žádná smlouva, která je uzavřena pod tlakem, není platná, jak uvádí § 37 odst. 1 zák. č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“): „Právní úkon musí být učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně; jinak je neplatný.“ Z výše uvedeného víme, že i manželství je určitou smlouvou, proto musí být uzavřeno svobodně a dobrovolně, bez jakéhokoli nátlaku.

Zajímavé je pojetí Šulové, ve kterém není zmíněn pouze fakt, že se jedná o vztah a právní úkon, ale je zde zahrnuto i možné náboženské opodstatnění. Také bere v potaz přítomnost, v tomto případě však spíše nepřítomnost, děti: „Manželství je partnerství, jež je společností již nějakým způsobem (příkladně církví, státem, rituálem) legalizováno, ale stále se nemusí jednat o společenství, ve kterém jsou přítomny děti“ (Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu, online, cit. 2013-11-16). Nejspíš je vhodné uvést a upřesnit, že manželství je společenost, ve které děti spíše přítomny nejsou. Pokud budeme brát v potaz děti, jedná se již o rodinu. Rodina a rodičovství vznikají narozením dítěte. Manželství stále tvoří pouze dva, muž a žena. I když se manželům narodí děti, stále jsou manželé oni dva a s dětmi tvoří rodinu. Děti jsou jejich součástí, ale nejedná se o vztah manželský. Manželství je „společensky uznávaný, legalizovaný sexuální vztah mezi dvěma nebo více partnery opačného pohlaví, o kterém se předpokládalo, že se dříve či později stane základem rodiny“ (Maříková et al., 1996, s. 590), tuto definici uvádí i Kalibová et al. (1993, s. 125). Oproti všem výše zmíněným definicím vnímáme jistou odlišnost ve dvou zásadních oblastech – v této definici se nemluví o vztahu jako psychické záležitosti, ale o vztahu sexuálním, tedy fyzickém. Můžeme v tomto pojetí chápat manželství jako pudovou záležitost, instinktivní chování k zachování rodu. Mluví se také o možné polygamii. Pro upřesnění pojmů si ještě dovoluji uvést termín „polygynie“, kdy se jedná o vztah jednoho muže s více ženami, a termín „polyandrie“, kdy se naopak jedná o vztah ženy s více muži.

Náš model monogamního manželství je z historického i statistického hlediska spíše výjimečný. Také u těch společenství, kde existuje nucená monogamie, je většinou povolena monogamie seriálová (sukcesivní), tedy možnost rozvodů a vzniku nových manželství, nebo jsou tolerovány mimomanželské vztahy. Už samotná existence zákonů, které chrání monogamní manželství, přitom svědčí o jeho nepřirozenosti – tyto zákony by byly zbytečné, kdyby lidé byli přirozeně monogamní (Weiss et al., online, cit. 2013-12-28).

V našich poměrech je polygamní manželství dost těžko představitelné, ale v jiných zemích je polygamie naopak běžnou záležitostí. Polygamie a sexuální vztah tak, jak je v této definici zmíněno, spolu úzce souvisí. Výzkumy svědčí pro tvrzení, že zatímco muži jsou vrozeně promiskuitní, ženy jsou spíše monogamní. Toto tvrzení je odvozeno především z dat, podle kterých jsou muži v trvalých svazcích více nevěrní než ženy. Příčiny těchto rozdílů pramení především z fyziologické rozdílnosti muže a ženy, tedy počtu spermií a vajíček – zatímco spermii může muž celoživotně „plýtvat“, v každé ejakulaci jich totiž má několik desítek miliónů, ženy si naopak musí svých vzácných několika set oocytů chránit pro toho nejkvalitnějšího uchazeče (Weiss et al., online, cit. 2013-12-28). Ženy se rodí s daným počtem oocytů, které se v průběhu jejího života již netvoří.

Z biologického hlediska je polygamie jednou z životních strategií, kdy člověk jednal instinktivně. Důležité je zachovat rod, tedy plodit potomky. Čím více potomků, tím větší šance rodu na přežití. Vzhledem k tomu, že člověk nosí dítě devět měsíců a většinou na svět přichází z tak dlouhého čekání pouze jeden potomek, není úplně snadné s jedním partnerem, tedy spíše s jednou partnerkou, zplodit mnoho dětí. Počet je celkem omezen. Proto je v jiných zemích, zejména budeme mluvit o Indii, polygamie naprosto normální. Jak praví evoluční zákon, jen ti nejsilnější přežívají. Proto lidé v minulosti chránili své rody právě polygamií. Více potomků, větší šance na přežití.

Polygamní model se uplatnil především v nomádských, tedy pasteveckých, společenstvích, které musely přežít v krutém světě neustálých bojů o pastviny. K ženám mělo vždy přístup více mužů. Také je třeba dodat, že zvláště u lidí byly předávány nejen úspěšné geny, ale i úspěšné memy, tedy kulturní informace zabezpečující přežití a expanzi dané společnosti. Tento model se v mírnější podobě uplatňuje u Arabů – islám povoluje muži až čtyři manželky. Reálně je však toto právo v dnešní době uplatňováno

spíše jen u muslimů zámožných a především u šlechty (Polák, online, cit. 2013-12-28). V dnešní době medicína pokročila milovými kroky, proto je asi polygamie stále ještě přežitkem minulosti a určitou tradicí.

Johnson chápe manželství dosti podobně, a to jako sociálně sankciovaný sexuální vztah dvou nebo více jedinců zpravidla opačného pohlaví, obvykle s úmyslem založit rodinu (mít děti), respektive trvalým vztahem, v němž je muži a ženě sociálně dovoleno mít děti, aniž by ztratili své místo ve společnosti (Geist, 1992, s. 211). Opět se setkáváme se sexualitou člověka a polygamií. Je zde však připuštěna i možnost, že se nemusí jednat o vztah mezi partnery opačného pohlaví, mužem a ženou. Můžeme tedy říct, že podle této definice je registrované partnertví manželstvím. Ale Johnson také hovoří o úmyslu založit rodinu a plodit děti, což není u partnerů stejného pohlaví dost dobře možné.

Dle Geenové se jedná o závazek nebo směnu, uznávanou buď zákonem, smlouvou, nebo sociálně, v nichž se uskutečňují vzájemná práva a závazky (Geist, 1992, s. 211). Jand'ourek na druhou stranu uvádí, že je manželství „*právní vztah zavazující muže a ženu ke společnému životu*“ (Jand'ourek, 2001, s. 148). Oba mluví o závazcích, které z manželství jistě vyplývají, ale Jand'ourek poněkud zapomněl na možné výhody, k těm se dostaneme v další kapitole této práce. Na základě jeho tvrzení manželství muže a ženu zavazuje ke společnému životu. Jako opak je uvedeno další vymezení tohoto pojmu, kterým je velice hluboká a oduševnělá myšlenka, že „*manželství je nejtěsnější možný lidský vztah rostoucí vzájemné závislosti, pro kterou se manželé vždy znovu svobodně rozhodují*“ (Manželství.cz, online, cit. 2013-11-16). Krásně mluví o tom, že se jedná o nejtěsnější vztah, o určitý typ závislosti. Ano, opravdu nic většího a těsnějšího mezi ženou a mužem nemůže být. Navíc je zde zmíněno, že se pro manželství oba vždy a hlavně znovu a svobodně rozhodují. To znamená, že každé ráno se oba musí rozhodnout, že v tomto vztahu chtějí žít a každé ráno si mohou říct pomyslné ano, jsem tvá, ano, jsem tvůj.

1.2 Historie manželství

Pro utváření manželství a rodiny má určitý význam charakter výrobních vztahů každé společnosti. Manželství a rodina se mění, pokud dochází ke změnám výrobních poměrů a všechny změny v materiálním životě společnosti se dříve nebo později odrážejí v jejich struktuře a funkcích. Manželství a rodina, chápané jako společenské instituce,

jsou produktem historického vývoje. Vznikají teprve na takovém jeho stupni, kdy společenskovýrobní vztahy jejich vytvoření a další vývoj nejen umožnily, ale přímo předpokládaly (Klabouch, 1962, s. 9).

Z období antropogeneze, tedy vývoje člověka ze zvířecího druhu, se nedochovaly žádné písemné záznamy ani hmotné pozůstatky, proto se můžeme pouze domnívat, jak asi tehdejší druhy žily. Vzhledem k tomu, že lidský druh sestoupil z korun stromu na zem (chápejme souš), musel se tomuto životu přizpůsobit. Jeho schopnosti a smysly však byly méně dokonalé než u skupin živočichů, které na zemi žili již delší dobu. Fyzickou převahu těchto druhů museli tedy opolidi přemáhat jinak, a to tím způsobem, že tvořili skupiny. Vytvářeli proto větší, pevnější a trvalejší skupiny, než byly smečky zvířat, kde se při spolupráci mohly projevit a dále vyvíjet ty schopnosti, jimiž člověk zvířata převyšoval, např. vzpřímená chůze, výroba nástrojů a myšlení (Tamtéž, s. 11).

Nejstarším známým lidským uskupením jsou hordy, tzv. prvotní stáda, která vznikala u neandrtálců kvůli bojům a přežití člověka. U druhu *Homo sapiens* vznikají rody na základě pokrevní příbuznosti. Uvnitř těchto uskupení již dochází k jisté diferenciaci a dělbě práce dle pohlaví a stáří. Členové skupiny mají za úkol obstarávání potravy, obydlí a společnou ochranu. Rody se při sexuálním styku začínají rozdělovat na skupiny, uvnitř kterých je sexuální styk nadále neomezený, avšak navenek, mezi příslušníky různých takových skupin, přestává být sexuální styk obvyklý. Vzniká tím uvnitř rodu první forma manželství, tzv. manželství skupinové (Tamtéž, s. 12 an.).

Novější formou manželství je manželství párové, kdy spolu často v minulosti manželé ani nebydleli, pouze se občasně scházeli. Později muž opouštěl svůj rod a žil se svou ženou v rodě jejím. S vývojem výrobních sil získával muž větší privilegia a odváděl si ženu do rodu svého. Růst výrobních sil a trhu vedl k rozpadu velkorodin a vznikly malé individuální rodiny, tedy otec, matka a jejich děti (Tamtéž, s. 20). „*Monogamní malá rodina zůstává skutečně panující formou manželství jak ve společenském řádu otrokářském, tak feudálním i kapitalistickém.*“ (Tamtéž, s. 20)

V otrokářské společnosti se struktura patriarchální rodiny upevňuje jako právní instituce a je zakotvena v právních normách. Otrokům však nebylo dovoleno se spolu stýkat, sdružovat a zakládat rodiny, otrokář je vnímal jako svůj majetek (Tamtéž).

Například v Egyptě stačilo k uzavření manželství podepsat jednoduchou smlouvu, která mohla být i na dobu určitou. U Chamurapiho zase manželství vznikalo formou koupě uzavřené mezi ženichem a otcem nevěsty (Tamtéž).

„Přestože starověké Řecko tolik přispělo k evropské kultuře a římské právo se stalo klíčovým pro civilní spory, na úrovni rodiny nezanechaly klasické civilizace Evropě příliš výrazný odkaz. Existují zde sice přetrvávající prvky a parametry, ale většina z nich se nevztahuje přímo ke klasickým kulturám. Například v Řecku existovalo věno, ženy bývaly obdarovány věnem, a pokud neměly bratry, stávaly se dědičkami (epikléros), což narušovalo hegemonické předávání majetku mezi mužskými členy rodové linie. To představuje radikální odlišnost velkých eurasijských společností od afrických rodových skupin.“ (Goody, 2006, s. 26)

Ve feudální společnosti je i poddaným umožněno vytvářet rodiny, i když jsou jejich manželství omezena právem feudálů. *„Rodinný život vysokých feudálů byl pouze formální. Styk mezi manžely byl zdvořilostního rázu a podléhal přesné etiketě. Manželé sídlili začasť odděleně.“* (Klabouch, 1962, s. 101) Nebylo výjimkou, že byl sňatek domluven již u dětí v kolébce.

Výrazného vlivu na manželství dosahuje církev. Vyvíjí se rozdíl mezi církevním a světským právem. Církevní právo bylo a je známé jako právo kanonické. Křesťanství definovalo vztah mezi manžely jako lásku, což je jeho nejvýznamnějším historickým přínosem (Možný, 1990, s. 64). Láskou rozumí křesťanství vztah, není spojována s erotikou a sexualitou, jak ji často nyní naše společnost chápe. Jak uvádí Možný (1990, s. 76) jednotlivé rodiny se od sebe navzájem liší zejména díky povaze jejich manželské lásky a také díky představám o ní a její realizaci. Manželská láska podle něj prochází jistým vývojem z tradičního křesťanského pojetí k sekulárnímu modernímu pojetí, který můžeme rozdělit do čtyř dimenzí:

1. od naprosto trvalého závazku ke vztahu vždy otevřenému nové volbě,
2. od úplné vzájemné oddanosti ke vzájemnému respektu a plné nezávislosti,
3. od sebeobětování pro vztah k seberealizaci skrze vztah,
4. od přísné libiduální zdrženlivosti k spontánní libiduální seberealizaci.

Koncem 18. a začátkem 19. století dochází k tzv. průmyslové revoluci, kdy se mění struktura společnosti díky využívání nových výrobních sil (strojů). *„Na manželství je přihlíženo jako na smlouvu, jež není podstatně odlišná od církevní*

jurisdikce a zlepšuje právní postavení žen a dětí. Muž je povinen ke svojí manželce ochranou a žena svému muži poslušností.“ (Peroutka, 2007, s. 8)

Dne 1. listopadu 1781 byl vydán Patent o zrušení nevolnictví, díky němuž mohli poddaní libovolně uzavírat manželství, bez svolení jejich pánů, pouze jim tuto skutečnost museli oznámit formou „*ohlašovacího listku*“ (Klabouch, 1962, s. 119). Všeobecný občanský zákoník, který byl vyhlášen roku 1811 a který od roku 1812 u nás platil, formoval osobní, ale i majetkové právo manželské. Všechny osoby bez rozdílu stavovské příslušnosti mohly svobodně uzavírat sňatek (Tamtéž, s. 123). Ten byl v občanském zákoníku definován „*jako smlouva dvou svobodných lidí, kteří chtějí uzavřít manželství dobrovolně. Tento zákoník upravoval záležitosti manželství pro celou společnost, včetně židů a šlechty, ale bez armádních příslušníků, ti se řídili vlastními předpisy a nařízeními.*“ (Gelová, 2008, s. 73)

Součástí dějin manželství jsou také svazky osob stejného pohlaví, a to zejména od 19. století. Ačkoli ženská manželství nebyla pravidlem, ale výjimkou, ženy, které v takových manželstvích žily, mohly mít v dějinách důležitou úlohu, protože často byly členkami sociálních sítí, které zahrnovaly zákonodárce, žurnalisty, aktivisty a antropology (Marcus, 2009, s. 673).

Manželství a rodina utrpěly velkou ránu během první světové války, které se účastnilo několik milionů mužů. Díky nepřítomnosti tolika mužů došlo k poklesu sňatečnosti a také porodnosti. Během druhé světové války byla situace obdobná.

1.3 Vývoj vztahu

Aby se z páru mohli stát manželé, provází tyto dva jisté postupné kroky vývoje vztahu, které nakonec vedou k vytouženému sňatku, pokud tedy pár chce manželství uzavřít. Nejdříve se dva lidé musí potkat. Není jasné, co je přesným důvodem k jejich sblížení, jisté je, že se jedná o směsici impulsů, které zafungují a ti dva k sobě „zahoří láskou“. Určitě v tom svou roli hraje vášeň, chemie, přitažlivost, zamilovanost, která se postupem času mění v lásku, sympatie, biologie, krása, přátelství atd. Následně budou blíže specifikovány čtyři z výše vyjmenovaných impulsů, a to zamilovanost – láska a chemie – biologie. Zamilovanost není totéž, co láska. Na začátku vztahu se jedná o zamilovanost. Většinou partnera/partnerku neznáme, úplně nás zaplaví pocity štěstí a radosti a když trávíme čas s druhým pohlavím, čas nám neskutečně rychle utíká. Máme

pocit, že to je ta nejdokonalejší bytost na světě a že přece nemůže mít žádné chyby. Že se jedná o osudového partnera/partnerku a tento vztah bude na celý život. Když se chystáme na schůzku, máme v břiše „motýlky“ a nemůžeme se dočkat hodiny „H“, kdy se setkáme. Když ve vztahu setrváváme déle, přicházíme na to, že až tak dokonalá bytost to vlastně není, už vůbec ne na celém světě. Zjišťujeme, že má spoustu chyb a zlovyků a že je dokonce drahá polovička někdy dost nesnesitelná. V tomto okamžiku nastává zlomový bod, zda vztah ztroskotá, nebo se rozvine v lásku, která je trpělivá, laskavá, nezávidí, nevychloubá se, není domýšlivá, nejedná nečestně, nehledá svůj prospěch, nedá se vydráždit, nepočítá křivdy, nemá radost ze špatnosti, ale vždycky se raduje z pravdy, všechno omlouvá, všechno vydrží, všemu věří a která nikdy nepřestává (Bible, 1989, s. 561-562). Říká se, že láska je slepá, ale není to zcela pravdivé tvrzení. Slepá je zamilovanost, ale láska má právě oči dokořán. Vidí druhého v pravém světle, uvědomuje si chyby, zlovyky a vady na kráse druhého. Na druhou stranu si všímá jeho předností, jeho dobrých vlastností a toho, že ve své podstatě je ten člověk krásný a miluje ho zrovna takového, jaký je. Se všemi chybami, nedostatky, ale také přednostmi. V tom je kouzlo lásky - vidí, uvědomuje si, ale přesto miluje.

Další dva impulsy, které budou následně okomentovány, jsou biologie a chemie. Tyto zdánlivě dva odlišné obory spolu úzce souvisí. Je již známým faktem, také se o této skutečnosti dost hovoří a píše, že partner/partnerka by nám měl/a vonět. Mohou totiž existovat sklony vybírat si partnera, jehož geny MHC se co nejvíce liší od našich vlastních genů, čímž by měli naši potomci šanci získat evoluční výhodu, a to tak, že zdědí širší soubor receptorů, a tím bude jejich organismus schopen odolávat většímu počtu nepřátelských činitelů (OSEL, online, cit. 2014-01-23). „*Studie naznačují, že můžeme být schopni rozlišit genovou skladbu MHC u možného partnera na základě těkavých molekul, které jsou součástí jeho specifické vůně. Řízení našich vůní je totiž geneticky řízeno ze stejné oblasti, jako je řízení cizího a vlastního – tedy z oblasti MHC.*“ (OSEL, online, cit. 2014-01-23) Pokud mají partneři odlišné geny, zvyšuje se také pravděpodobnost, že se jim narodí zdravé dítě, a vyhnou se tak možným genetickým chorobám. Mezi genetické choroby patří: Downův syndrom, Edwardův syndrom, Patauův syndrom, Klinefelterův syndrom, Turnerův syndrom, Supermuž, Superžena, Intersex atd. Lidské tělo a přírodní zákony jsou však složitější a nelze brát jako pravidlo fakt, že nám někdo voní, takže spolu budeme mít zdravé děti. Bohužel to takto nefunguje.

Ale pravděpodobnost zdravých dětí se zvyšuje. V dnešní době však není jednoduché se „dočichat“ ke správnému protějšku. Hraje v tom roli více faktorů. Jedním z nich je užívání hormonální antikoncepce, která mění hladinu hormonů v krvi ženy, tím mění i její vnímání vůní a pachů, ale také ona sama vysílá jiné pachové signály, než by vysílala bez užívání těchto léků (srov. Fialová, 2010, s. 10 a 19). Dalším z faktorů je používání vůní a parfémů, které jsou schválně vyráběny tak, že připomínají určité feromony. Mají vzbuzovat v protějšku vzrušení, náklonnost, vášeň. Ano, používáme parfémy, abychom lidem voněli, ale tím pachově mateme potenciálního partnera/partnerku, tlumíme svou vlastní pachovou stopu a díky parfémům vysíláme jiné signály, než bychom měli (srov. Doktoronline, online, cit. 2014-01-23).

Dalším, tradicí zavedeným, krokem jsou zasnuby. Většinou je žena tou osobou, která netrpělivě čeká, kdy se jí partner konečně zeptá, zda by mu dala svou ruku. Okolnosti, při kterých se žádost o ruku děje, jsou většinou něčím výjimečné, slavnostní, romantické. Prstýnek, který od muže žena dostává, není jen forma dárku a nenaznačuje pouze skutečnost, že se ti dva brzy budou brát, ale v minulosti, když žena od muže dostala prsten, bylo to znamení pro ostatní potenciální partnery, že je tato žena již zadaná a že jiný muž na ni nemá právo, že právě ten její chlapec s ní má vážné úmysly a nejedná se, v jejich případě, o nějaký letný vztah, letmé poblouznění. Pak následuje žádost rodičů o ruku jejich dcery a ostatní přípravy a domlouvání, jeden velký kolotoč, který končí svatebním dnem.

1.4 Vznik manželství

V našem státě existují dvě formy, jak lze uzavřít manželství. Můžeme tak učinit občansky (civilně, úředně), nebo církevně. Roku 1963 vznikl zákon o rodině, na kterém se usneslo Národní shromáždění Československé socialistické republiky a který upravuje vznik manželství, vztah manželů, zánik manželství atd. Zákon byl vyhlášen ve Sbírce zákonů pod č. 94/1963 Sb. a byl opakovaně novelizován. S účinností od 1. ledna 2014 byla tato právní norma zrušena a rodinné právo je nadále upraveno ve druhé části nového občanského zákoníku, zák. č. 89/2012 Sb. (dále jen „nový občanský zákoník“). Nový občanský zákoník nemá vliv na zák. č. 115/2006 o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, který nadále zůstává platným.

Zákon o rodině definoval manželství jako „*trvalé společenství muže a ženy*“, kdežto nový občanský zákoník uvádí, že jde o „*trvalý svazek muže a ženy*“. Oba zákony berou na vědomí rozdílnost pohlaví osob, které manželství uzavírají, trvalost, tedy že se nejedná o krátkodobý či dočasný/přechodný stav. „*Označení manželství jako svazek zakládá jistotu, že se jedná o institut trvalého charakteru.*“ (Chalabala, 2008, s. 10)

Aby se muž a žena mohli vzít, měli by nejdříve poznat své charakterové vlastnosti a také svůj zdravotní stav (§ 2 zákona o rodině). Jak již bylo řečeno výše, manželství se uzavírá svobodně a dobrovolně, a to nejen před svědky, rodinou, přáteli, kamarády a pozvanými hosty, ale také před matričním úřadem, církevním orgánem nebo jinou náboženskou společností, které jsou k tomuto úkonu oprávněny zvláštním předpisem (§ 3 zákona o rodině). Matriční úřad a jiné k tomu určené orgány rozhodnutí snoubenců právně stvrzují. Prohlášení snoubenců se činí slavnostním způsobem (§ 3 zákona o rodině). Snoubenci jsou povinni při uzavírání manželství před matričním úřadem nebo oprávněným orgánem církve souhlasně prohlásit, zda příjmení jednoho z nich bude jejich příjmením společným, či si ponechají svá dosavadní příjmení, nebo zda spolu s příjmením společným bude jeden z nich užívat a na druhém místě uvádět příjmení předchozí; bylo-li předchozí příjmení složeno ze dvou příjmení, může být na druhém místě užíváno a uváděno jen jedno z nich. Ponechávají-li si svá dosavadní příjmení, prohlásí, které z jejich příjmení bude příjmením společných dětí (§ 8 zákona o rodině). Byl-li uzavřen občanský sňatek, nemají následné náboženské obřady právní následky. Byl-li uzavřen církevní sňatek, nelze následně uzavřít občanský sňatek (§ 10 zákona o rodině).

1.4.1 Občanský sňatek

Pojem občanský sňatek byl do zákona o rodině zanesen § 4 zák. č. 91/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o rodině č. 94/1963 Sb. Do té doby se hovořilo o sňatku civilním. Dále tento zákon stanovuje uzavření manželství mezi „*mužem a ženou*“, tedy lidmi opačného pohlaví, a ne občany. Tato změna ustanovila, že sňatek může být uzavřen i mezi občany jiného státu než pouze České republiky.

Ustanovení § 4 odst. 1 a 2 zákona o rodině stanoví, před jakými osobami může být občanský sňatek uzavřen: „*před starostou, místostarostou nebo pověřeným členem zastupitelstva obce, městské části hlavního města Prahy, městských obvodů nebo městských částí územně členěných statutárních měst, které jsou matričním úřadem,*

ale i před těmi, které matričním úřadem nejsou, je-li jeden ze snoubenců přihlášen k trvalému pobytu v jeho správním obvodu. Prohlášení o uzavření manželství lze učinit také před primátorem hlavního města Prahy, náměstkem primátora hlavního města Prahy nebo pověřeným členem zastupitelstva hlavního města Prahy, před primátorem statutárního města, náměstkem primátora statutárního města nebo pověřeným členem zastupitelstva statutárního města.“ Prohlášení o uzavření manželství musí být učiněno v přítomnosti zaměstnance místně příslušného matričního úřadu (§ 4 odst. 3 zákona o rodině). Ustanovení § 4 odst. 4 zákona o rodině upřesňuje místo, kde může být sňatek uzavřen, a to „*v místě pro konání slavnostních obřadů, které je určeno úřadem, nebo může probíhat na kterémkoli jiném místě, ale toto místo musí být povoleno matričním úřadem, do jehož správního obvodu místo spadá.“* § 4 odst. 5 zákona o rodině upravuje vznik manželství v přímém ohrožení života tak, že se může uzavřít před kterýmkoli obecním úřadem.

Naproti tomu nový občanský zákoník hovoří o místě konání poněkud úsporněji, v § 658 odst. 1 uvádí, že jiný právní předpis stanoví, kdo je orgánem veřejné moci provádějícím sňatečný obřad občanského sňatku. § 663 odst. 1 nového občanského zákoníku uvádí, že se sňatečný obřad uskutečňuje na místě, které k tomu určí orgán veřejné moci provádějící sňatečný obřad; přihlíží při tom k vůli snoubenců. Příslušnost matričních úřadů upřesňuje zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, v aktuálním znění (dále jen „zákon o matrikách“).

Před samotným obřadem je důležité vyřídit potřebné dokumenty a místo sňatku. Jedná se o tzv. předoddavkové řízení, které upravuje § 36 - § 41 zákona o matrikách. Na matričním úřadě snoubenci odevzdají vyplněný Dotazník o uzavření manželství a také doklady jako je rodný list, doklad o státním občanství, výpis z informačního systému evidence obyvatel o místě trvalého pobytu, výpis z informačního systému evidence obyvatel o osobním stavu, pravomocný rozsudek o rozvodu předchozího manželství nebo úmrtní list zemřelého manžela. Není zapotřebí předkládat doklady o státním občanství, trvalém pobytu a osobním stavu, pokud uvedené skutečnosti lze prokázat občanským průkazem (Nový Jičín, online, cit. 2014-01-02).

Jak tento slavnostní okamžik probíhá? Vše potřebné se domluví těsně před obřadem s matrikářkou/matrikářem, který je obřadu přítomen a který v průběhu

obřadu dává instrukce, co se bude dít, zda se svatebčané mají posadit, nebo naopak povstat. Také se mu odevzdají občanské průkazy ženicha, nevěsty a dvou svědků (jednoho svědka ze strany ženicha a jednoho ze strany nevěsty). Nahlásí se jména čtyř zmíněných, která se zapíše do matriky, kam se později budou všichni podepisovat. Jak uvádí i Ladislav Špaček, na místo určení většinou nejdříve vstupuje ženich se svou matkou, poté ženichův otec s matkou nevěsty, další příbuzní a pozvaní hosté a jako předposlední vcházejí svědci. Utvoří se špalír a nakonec vcházejí nevěsta se svým otcem (Nevěsta & ženich, online, cit. 2014-01-23). Tento slavnostní průvod se děje za doprovodu hudby, kterou si mohli snoubenci sami vybrat. Tato hudba je někde reprodukována a jinde ji reprodukují místní umělci. Otec předá nevěstu ženichovi a jde na své místo. Úplně vepředu tedy stojí ženich s nevěstou a v jejich blízkosti dva svědci, za nimi rodiče, zbytek rodiny a pozvaní hosté. Nakonec přichází oddávající. Matrikář představí snoubence a nakonec oddávajícího, který snoubence a ostatní přivítá. Během obřadu se recitují básně, hraje hudba, oddávající má většinou pečlivě připravený prolov, ve kterém řekne snoubencům pár moudrých slov a rad do společného života. V samotném závěru činí snoubenci manželský slib, pak následují gratulace a slavnostní průvod ven. Samotný akt uzavření manželství bude blíže popsán, protože právě tato část je nejdůležitější a také odlišná se sňatkem církevním. Oddávající většinou postupuje dle instrukce ministerstva vnitra č. 128/1955 Sbírkou instrukcí pro výkonné orgány národních výborů o uzavírání manželství před orgány MNV (pozn. k 1. lednu 1965 byla tato instrukce zrušena, a nebyla žádným dokumentem nahrazena, přesto však podle ní úřady často nadále postupují) (Chalabala, 2008, s. 35) a matrikář oznamuje oddávajícímu, že snoubencům *„nejsou známy okolnosti vylučující uzavření manželství, že navzájem znají svůj zdravotní stav a že zvážili úpravu budoucích majetkových vztahů, uspořádání budoucího bydlení a hmotné zajištění rodiny po uzavření manželství.“* (§ 6 odst. 1 zákona o rodině, srov. § 665 nového občanského zákoníku)

Oddávající položí otázku, zda spolu snoubenci chtějí vstoupit do manželství (§ 659 nový občanský zákoník). Pak následuje oslovení ženicha a otázka: „Vstupujete dobrovolně do manželství se zde přítomnou slečnou/paní N?“ Očekává se kladná odpověď ze strany ženicha a pak stejná otázka směřuje k nevěstě a očekává se souhlasné vyjádření i ze strany nevěsty. *„Kladnou odpovědí obou snoubenců vznikne manželství.“* (§ 659 nového občanského zákoníku)

Nyní lze prohlásit svazek za uzavřený. Manželé si vymění prstýnky (nejdříve nasazuje prstýnek ženich nevěstě) a novomanželé si mohou dát první polibek, na který většinou všichni svatebčané nejvíce čekají. Takovýto obřad je docela strohý, trvá asi 15 až 20 minut, málo kdy se oddávající se snoubenci zná, proto se jedná o vcelku formální událost.

1.4.2 Církevní sňatek

Prohlášení o uzavření manželství, jak uvádí § 4a odst. 1 a 2 zákona o rodině, „*učiní snoubenci před příslušným orgánem církve, a to před osobou pověřenou oprávněnou církví nebo náboženskou společností. Manželství se uzavírá v místě určeném předpisy církve nebo náboženské společnosti pro náboženské obřady nebo náboženské úkony.*“ § 4a odst. 3 zákona o rodině upravuje uzavření manželství v přímém ohrožení života, a to tím způsobem, že sňatek může být uzavřen na kterémkoli jiném místě.

„Podmínky uzavření manželství stanovené zákonem platí i pro církevní sňatek. Tento sňatek může být uzavřen až poté, kdy snoubenci předloží oddávajícímu osvědčení vydané příslušným matričním úřadem, od jehož vydání neuplynuly více než tři měsíce“ (§ 4b odst. 2 zákona o rodině), zatímco § 666 nového občanského zákoníku uvádí lhůtu šest měsíců. Osvědčení, které snoubenci předkládají, stvrzuje, že oba splnili všechny požadavky zákona pro uzavření platného manželství. Orgán státem registrované církve, nebo náboženské společnosti, před kterým došlo k uzavření manželství, je povinen do tří pracovních dnů od uzavření manželství doručit protokol o uzavření manželství s uvedením skutečností podle zvláštního právního předpisu příslušnému matričnímu úřadu, v jehož správním obvodu bylo manželství uzavřeno (§ 4b zákona o rodině, § 666 nového občanského zákoníku).

V následujícím odstavci bude jako příklad uveden průběh sňatku v katolické církvi. Ještě před obřadem se snoubenci spolu s knězem sejdou a sepíší a předloží potřebné dokumenty, kde jsou mimo jiné taktéž dotazováni, jestli je jim navzájem znám jejich zdravotní stav (stejná otázka jako u sňatku občanského, dle zákona o rodině, § 665 nového občanského zákoníku). Slavnostní obřad může probíhat samostatně, nebo ve mši svaté. Druhá možnost trvá časově déle. „*Před manželským slibem oddávající kněz oslovuje snoubence: „Bůh vás teď spojuje jako muže a ženu. On je věrný. Bude při vás stát, aby dovršil vše, co ve vás započal.“ Vyzve je, aby si podali ruce: „Potvrďte*

své rozhodnutí podáním ruky a slavným slibem.“ Pak ženich pronáší manželský slib: „Já, N, odevzdávám se tobě, N, a přijímám tě za manželku. Slibuji, že ti zachovám lásku, úctu a věrnost, že tě nikdy neopustím a že s tebou ponesu všechno dobré i zlé až do smrti. K tomu ať mi pomáhá Bůh. Amen.“ Stejný slib pronáší nevěsta. Kněz přijímá jejich vzájemný slib a říká: „Ať Bůh ve vás dobrotivě upevní váš slib, který jste vyjádřili před církví, a naplní vás svým požehnáním.“ Oddávající může položit štólu na ruce manželů a pokračuje: „Co spojil Bůh, ať člověk nerozlučuje.“ Ženich s nevěstou si podají ruce, a tím jednak uskutečňují právní čin, jednak toto gesto znamená i odevzdání a přijetí.“ (Grün, 2010, s. 24 an.) Můžeme pozorovat velký rozdíl mezi sňatkem církevním a občanským zejména v tom, že u církevního sňatku si manželé navzájem dávají celoživotní slib, který by pro ně měl být závazný a trvalý.

1.5 Funkce manželství

Vztah mezi manžely upravoval zákon o rodině § 18 - § 21 a vztah mezi rodiči a dětmi pak část druhá zákona o rodině. Od 1. ledna 2014 je upraven v novém občanském zákoníku dílem 4, oddílem 1 (povinnosti a práva manželů), poměry mezi rodiči a dětmi pak upravuje hlava druhá díl druhý nového občanského zákoníku.

V závislosti na různých historických podmínkách se mění i funkce manželství a rodiny. Reprodukce lidských jedinců, jako podmínka udržení lidského rodu, je funkcí nejstarší, ale ne jedinou. V průběhu historického vývoje přijímalo manželství a rodina další funkce, které později, v dalším společenském vývoji, přebíral stát (Klabouch, 1962, s. 9).

Založení rodiny a řádná výchova dětí je hlavním účelem manželství dle zákona o rodině (§ 1 odst. 2). Přitom založení rodiny, tedy přechod k rodičovství, je nejvýznamějším přechodem v rodinném životě a v životě člověka vůbec (Možný, 2002, s. 126). Jedná se o přechod zlomový, nikoli pozvolný. Těhotenství, které sice probíhá devět měsíců, však ženu připravuje na mateřství fyziologicky, nikoli sociálně. Často po narození prvního dítěte zažívají ženy tzv. laktační psychózu, která bývá způsobena nejen hormonálně, ale i sociálně (Tamtéž, s. 131). Narozené dítě je pak fyzicky i psychicky závislé na svých rodičích.

Nový občanský zákoník k účelům založení rodiny a výchovy dětí přidává navíc vzájemnou podporu a pomoc (§ 655 nového občanského zákoníku). Tímto se zohledňují

ekonomické, sociální, psychologické i společenské důvody vzniku manželství. Uvědomme si, že manželství je uzavíráno nejen u mladých párů, kde se založení rodiny, tedy početí dětí, předpokládá, ale také například u seniorů, kteří zůstali bez partnera a svou samotu chtějí nadále s někým sdílet.

Hlavním účelem, tedy i funkcí, manželů, je výchova dětí (§ 1 odst. 2 zákona o rodině). Berme v úvahu, že rodina je první společnost, se kterou dítě přichází do kontaktu, kde se vyvíjí, odkud si bere příklady, hodnoty, přejímá její zvyklosti a podle níž se pak chová k jiným sociálním skupinám. Můžeme mluvit o její socializační funkci. Dítě se v rodině učí svou sexuální roli, a to zejména v předškolním věku, kdy je pro něj důležité mít dobrou matku/otce jako svůj vzor. Samozřejmě je pro jeho vývoj důležité, aby měl kontakt i s rodičem opačného pohlaví. Dále rodina dítěti zajišťuje ochranu a bezpečí (Matoušek, 2003, s. 9). V rodině se vytváří hluboké a trvalé citové vztahy, díky nimž se uspokojuje psychická potřeba jistoty. Dítě naplňuje psychologickou potřebu rodiče a rodiče naopak potřebu dítěte (Matějček, 1992, s. 29). Můžeme uvést pět základních psychologických potřeb dítěte, kterými jsou:

- *„Potřeba určitého množství, proměnlivosti a kvality vnějších podnětů.*
- *Potřeba určité stálosti, řádu a smyslu v podnětech.*
- *Potřeba prvotních emocionálních a sociálních vztahů.*
- *Potřeba společenského uplatnění a společenské hodnoty.*
- *Potřeba otevřené budoucnosti nebo životní perspektivy.“* (Tamtéž, s. 115-116)

Pokud je některá z potřeb dítěte neuspokojena, může se u něj vyvinout deprivace, která se v pozdějším věku může projevit jako určitý typ deviace.

Lidé žijící společně v rodině vytváří mezi sebou navzájem různé interakce a vztahy, proto můžeme hovořit o síti vztahů a rodině jako systému. Generačními rozdíly, sociálním postavením i rozdílností pohlaví se v rodině vytváří tzv. subsystemy (matka s dcerou, otec se synem, babička s vnoučetem atd.). Pokud některý z těchto subsystemů nefunguje, projeví se to v celé rodině, v celém systému (Tamtéž, s. 34).

Nedílnou součástí rodinného života je společné soužití jejich členů, společný domov a nezastupitelnou funkcí je funkce ekonomická. Zejména v historii zabezpečoval finanční chod rodiny muž. S nástupem rovnosti práv mezi mužem a ženou začaly i ženy vydělávat stejně jako jejich protějšky. Z některých žen se dokonce staly kariéristky

a založení rodiny, své mateřství, zcela odložily. V dnešní společnosti není výjimkou, že finanční zabezpečení rodiny přejímá žena – setkáváme se s muži na rodičovských dovolených, kdy matka vydělává a otec se stará o dítě/děti.

1.6 Státní sociální podpora

Ani stát nezůstává pozadu a nabízí svým občanům jistou finanční pomoc k zachování ekonomického chodu rodiny ve formě sociálních dávek. Systém státní sociální podpory je upraven zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o státní sociální podpoře“). Problematika státní sociální podpory je poměrně složitá, v této kapitole budou uvedeny alespoň základní informace týkající se této sociálně-právní oblasti.

Ustanovení § 2 zákona o státní sociální podpoře upravuje dávky státní sociální podpory takto:

a) dávky poskytované v závislosti na výši příjmu:

1. přídavek na dítě,
2. příspěvek na bydlení,
3. porodné,

b) ostatní dávky:

1. rodičovský příspěvek,
2. pohřebné.

Mezi dávky státní sociální podpory patří:

- Rodičovský příspěvek (upravuje část třetí hlava pátá zákona o státní sociální podpoře), který se občanovi vydává po peněžité pomoci v mateřství, nebo po narození dítěte, pokud mu nenáleží peněžité pomoci v mateřství, a to po dobu jednoho až čtyř let.
- Přídavek na dítě (upravuje část třetí hlava první zákona o státní sociální podpoře), kdy se dokládá příjem za předcházející rok a vypočítává se pro všechny děti v domácnosti.
- Příspěvek na bydlení (upravuje část třetí hlava třetí zákona o státní sociální podpoře), kdy občan předkládá příjem za posledního čtvrt roku a dokládá náklady

na bydlení v předcházejícím čtvrt roce – nájem, služby (voda), energie (elektřina, plyn, pevná paliva atd.).

- Porodné (upravuje část třetí hlava osmá zákona o státní sociální podpoře), které se vyplácí ženě pouze u prvního dítěte a jen do určité výše příjmu, respektive „nepřevyšuje-li rozhodný příjem v rodině součin částky životního minima rodiny a koeficientu 2,40.“ (§ 44 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře)
- Pohřebné (upravuje část třetí hlava devátá zákona o státní sociální podpoře), které se vyplácí pouze v případě nezletilého dítěte, pokud došlo k úmrtí jednoho z rodičů.
- Do 31. prosince 2012 zde patřily také dávky pěstounské péče. Od 1. ledna 2013 přestávají být dávkami státní sociální podpory. Právní úpravu dávek pěstounské péče obsahuje zák. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

Stát také vyplácí dávky pro osoby zdravotně postižené (upravuje zák. č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, v aktuálním znění a vyhláška č. 388/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, v aktuálním znění), kam patří:

- příspěvek na péči,
- mobilita,
- příspěvek na zvláštní pomůcku.

Poslední oblastí jsou dávky hmotné nouze (upravuje zák. č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „zákon o pomoci v hmotné nouzi“). U těchto dávek se vychází z životního minima (platné částky životního a existenčního minima jsou stanoveny nařízením vlády č. 409/2011 Sb., o zvýšení částek životního minima a existenčního minima) a čistého příjmu (pokud je v rodině postižené dítě, nezapočítává se do příjmů příspěvek na péči osoby zdravotně postižené). Životní minimum dospělého jedince v domácnosti je 3 410 Kč. Pokud se jedná o rodinu, nejstaršímu členu rodiny je určeno životní minimum 3 140 Kč, u druhého nejstaršího členu rodiny a zároveň všech ostatních dospělých (dospělý jedinec, nebo zletilé dítě) je hodnota životního minima 2 830 Kč a poté jsou odstupňovány děti do kategorií 0-6 let

1 740 Kč, 6-15 let 2 140 Kč, 15-26 (nezaopatřené) 2 450 Kč (Ministerstvo práce a sociálních věcí, online, cit. 2014-01-04). Než přijde občan žádat o dávky hmotné nouze, musí mít vyřízeny všechny pro něj dostupné sociální dávky, viz výše.

Pro určení výše dávky pomoci v hmotné nouzi se započítává také výživné. Pokud není otec uveden v rodném listě, tedy výživné na dítě nikdo neplatí, zabývá se tímto případem sociálně právní ochrana dětí. Každý případ je posuzován individuálně, např. pokud je dítěti 15 let a otec není uveden a nikdy ho dítě nevidělo, sociální pracovnice situaci zváží a popř. matku samoživitelku neodkáže na sociálně právní ochranu dítěte a pracuje s tím, že dítě otce nemá. Všechny příjmy se nezapočítávají celými 100 %. Příjmy z výdělečné činnosti se započítávají 70 %, podpora v nezaměstnanosti 80 % a všechny ostatní příjmy (důchod, dávky sociální podpory, výživné) 100 % (§ 9 zákona o pomoci v hmotné nouzi). U podané žádosti se zohledňuje příjem za poslední tři měsíce a u běžících žádostí se přihlíží k příjmům za předcházející měsíc. Při podání žádosti se může přihlídnout k podstatnému poklesu příjmu, zpětně za 3 měsíce (tzn. aktuální měsíc plus předchozí 2 měsíce).

Mezi dávky pomoci v hmotné nouzi konkrétně patří:

- příspěvek na živobytí (upravuje část třetí hlava první zákona o pomoci v hmotné nouzi),
- doplatek na bydlení (upravuje část třetí hlava druhá zákona o pomoci v hmotné nouzi),
- mimořádná okamžitá pomoc (upravuje část třetí hlava třetí zákona o pomoci v hmotné nouzi).

Okresní správa sociálního zabezpečení (OSSZ) také vyplácí peněžitou pomoc v mateřství (PPM). „*Základní podmínkou nároku na PPM je účast na pojištění (tj. např. trvání pojištěného zaměstnání) v době nástupu na PPM.* (Česká správa sociálního zabezpečení, online, cit. 2014-01-04) Nástup na PPM nastává v den, jenž si pojištěnka sama určí v období od počátku 8 až 6 týdne před očekávaným dnem porodu, popř. se jedná o den porodu, ke kterému došlo před nástupem na PPM. Jestliže si pojištěnka tento den v tomto období neurčí, rozumí se dnem nástupu na PPM počátek 6. týdne před očekávaným dnem porodu (§ 34 odst. 1 zák. č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, dále jen „zákon o nemocenském pojištění“). Další podmínkou

nároku na tuto dávku je účast pojištěnce na nemocenském pojištění alespoň po dobu 270 kalendářních dní v posledních dvou letech přede dnem nástupu na PPM (§ 32 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění). Výše PPM činí 70% denního vyměřovacího základu za kalendářní den (§ 37 zákona o nemocenském pojištění). „*Denní vyměřovací základ se u PPM zjistí tak, že se započitatelný příjem zúčtovaný v rozhodném období (zpravidla období 12 kalendářních měsíců před kalendářním měsícem, ve kterém zaměstnankyně nastoupila na mateřskou dovolenou) dělí počtem „započitatelných“ kalendářních dnů připadajících na toto rozhodné období. Takto stanovený průměrný denní příjem podléhá redukci, která se u PPM provede tak, že částka do první redukční hranice se počítá 100%, z částky nad první redukční hranici do druhé redukční hranice se počítá 60%, z částky nad druhou redukční hranici do třetí redukční hranice se počítá 30% a k částce nad třetí redukční hranici se nepřihlíží.*“ (Česká správa sociálního zabezpečení, online, cit. 2014-01-04)

2 DŮVODY UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ

V historii byla manželství uzavírána za vidinou získání věna, přístupu do jiných ekonomických a sociálních vrstev, kvůli uzavírání obchodů, zachování rodu atd. Dalšími důvody k uzavření manželství může být získání státního občanství, ekonomického a sociálního zajištění, nátlak rodiny, těhotenství ženy apod. Jiní uzavírají sňatek z lásky, z důvodů založení rodiny, pocitu ochrany a bezpečí, společného bydlení, společného hospodaření a rozhodování aj. U některých párů, většinou se jedná o páry nábožensky založené, může být takovým důvodem i touha po intimním životě s partnerem. Důvody uzavření manželství úzce souvisí s tím, co si o manželství partneři myslí a jakou úlohu mu přiřkládají (Hamplová, 2000). Bylo zjištěno, že sezdaní lidé jsou šťastnější, zdravější a žijí déle. Také více vydělávají, jsou pracovitější a více naspoří (Národní týden manželství, online, cit. 2014-01-04).

Bartušková (2009, s. 34 an.) se zabývala motivy volby manželství na sociálních sítích. Dle její analýzy patří mezi nejdůležitější důvody pro uzavření sňatku, které respondenti uváděli, láska a touha po bezpečném zázemí (emocionální motivy) a snaha, aby se dítě narodilo v manželství. Ženy kladly větší důraz na ekonomické důvody uzavření sňatku a jistotu vyživovací povinnosti otce dítěte. Mají právní záruky, že je muž neopustí nebo to alespoň bude mít ztížené. Nejméně důležité, dle respondentů, byly důvody jako tlak rodičů či společnosti. Polovina dotazovaných viděla značnou výhodu sňatku v právních zárukách majetkových vztahů. Dále s manželstvím bylo spojováno také rodičovství. Dvě třetiny mladých lidí si myslelo, že by se děti měly narodit do manželství.

3 REGISTRované PARTNERSTVÍ

Registrované partnerství je v České republice upraveno od roku 2006 zák. č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „zákon o registrovaném partnerství“). Před rokem 2006 nebylo registrované partnerství nijak zákonem regulováno, dá se říct, že vlastně právně neexistovalo. V následující kapitole bude stručně pojednáno právě o této tématice.

3.1 Vymezení pojmu registrované partnerství

Registrované partnerství je definováno § 1 odst. 1 zákona o registrovaném partnerství jako „*trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným tímto zákonem.*“ Pokud tedy registrované partnerství vzniká na základě tohoto zákona, nikdy před tím nemohlo existovat. Jak uvádí zákon o registrovaném partnerství, i v tomto případě se jedná o trvalé společenství, podobně jak je tomu v případě manželství dle § 1 odst. 1 zákona o rodině. V případě manželství se však jedná o společenství dvou osob odlišného pohlaví, v případě registrovaného partnerství se jedná o dvě osoby stejného pohlaví, tedy dva muže, či dvě ženy. Za partnera může být považována pouze osoba, která uzavřela partnerství dle zákona o registrovaném partnerství (§ 1 odst. 2 zákona o registrovaném partnerství).

3.2 Vznik registrovaného partnerství

Registrované partnerství vzniká podobně jako manželství, a to „*projevem vůle dvou osob stejného pohlaví činěným formou souhlasného svobodného a úplného prohlášení těchto osob o tom, že spolu vstupují do partnerství (dále jen "prohlášení"). Osoby vstupující do partnerství činí prohlášení osobně před matričním úřadem.*“ (§ 2 odst. 1 a 2 zákona o registrovaném partnerství) Opět se jedná o souhlasné stanovisko a projev svobodné vůle. Dle § 3 zákona o registrovaném partnerství se prohlášení činí před matrikářem, který osobám vstupujícím do partnerství pokládá otázku, zda spolu chtějí vstoupit do partnerství. Dříve však osoby vstupující do partnerství musí výslovně uvést, že jim nejsou známy okolnosti, které by vylučovaly jejich vstup do partnerství. Do partnerství může dle § 4 zákona o registrovaném partnerství vstoupit kdokoli, komu to zákon nezakazuje. Další podmínkou je, aby alespoň jeden z partnerů byl státním

občanem České republiky. Registrované partnerství však nemohou uzavřít sourozenci a osoby příbuzné v přímé linii. „Do partnerství nemůže vstoupit osoba, která

a) nedosáhla věku 18 let,

b) má omezenou svéprávnost v této oblasti, nebo

c) již dříve uzavřela manželství nebo která již dříve vstoupila do partnerství anebo do obdobného svazku osob stejného pohlaví v zahraničí, a její manželství nebo partnerství anebo obdobný svazek trvá.“ (§ 4 odst. 4 zákona o registrovaném partnerství)

3.3 Práva a povinnosti partnerů

Podobně jako manželé mají oba partneři stejná práva i povinnosti a rozhodují o záležitostech jejich soužití společně (§ 8 zákona o registrovaném partnerství). Dle § 9 odst. 1 zákona o registrovaném partnerství se mohou partneři navzájem zastupovat v běžných záležitostech, zejména přijímat běžná plnění. „Jednání jednoho z partnerů při obstarávání běžných záležitostí partnerství zavazuje oba partnery společně a nerozdílně.“ (§ 9 odst. 2 zákona o registrovaném partnerství)

Podobně jako manželé mají i partneři vzájemnou vyživovací povinnost dle § 10 odst. 1 zákona o registrovaném partnerství. „Vyživovací povinnost mezi partnery předchází vyživovací povinnosti dětí.“ (§ 10 odst. 3 zákona o registrovaném partnerství) Pokud jeden z partnerů neplní svou vyživovací povinnost, určí její rozsah soud dle § 10 odst. 2 zákona o registrovaném partnerství, přičemž se přihlíží k péči o společnou domácnost a podobně, jak je tomu v případě manželství, je rozsah vyživovací povinnosti stanoven tak, aby kulturní i hmotná úroveň obou partnerů byla totožná.

Ustanovení § 11 zákona o registrovaném partnerství upravuje vyživovací povinnost po zániku partnerského soužití. „Pokud bylo partnerské soužití zrušeno, může bývalý partner, který není schopen se sám žít, žádat od bývalého partnera, aby mu přispíval na přiměřenou výživu podle svých schopností, možností a majetkových poměrů. Nedohodnou-li se, rozhodne soud o výživném na návrh některého z nich. Bývalému partnerovi, který se na trvalém rozvratu společného vztahu nepodílel a jemuž byla zrušením partnerského vztahu způsobena závažná újma, může soud přiznat proti druhému bývalému partnerovi až na dobu tří let od zrušení partnerského soužití výživné ve stejném rozsahu, v jakém by vznikla vyživovací povinnost v případě, že partnerské soužití by nebylo zrušeno.“ (§ 11 odst. 1 a 2 zákona o registrovaném partnerství)

Registrované partnerství zaniká smrtí, prohlášením jednoho z partnerů za mrtvého, nebo ustanovením soudu dle § 14 zákona o registrovaném partnerství.

4 NESEZDANÉ SOUŽITÍ

V poslední době je toto slovní spojení často skloňováno. Naše společnost není již tak zkostnatělá, že by život „na psí knížku“ hanila či zatracovala nebo takto žijící členy společnosti odstavovala na svůj okraj. Spíše naopak je současnými lidmi přijímána, možná lépe než starší forma společného soužití dvou lidí, manželství. Navíc ani pro věřící lidi není tento typ vztahu naprostým tabu. Často i nábožensky založené páry spolu „zkouší žít“ ve společné domácnosti před svatbou.

4.1 Vymezení pojmu nesezdané soužití

Oficiální název pro tento typ soužití asi neexistuje, avšak každý si zřejmě představí, že se jedná o soužití muže a ženy. Ani pro členy žijící v tomto vztahu není vymezeno oficiální pojmenování. Důvodem je asi fakt, že se jedná o svazky neoficiální a minoritní (Vítečková et al., 2011, s. 74). Hrušáková et al. (2006, s. 163) uvádí, že se jedná o faktické soužití muže a ženy bez uzavření manželství. V odborné literatuře se dále můžeme setkat s pojmy jako soužití druha a družky, partnerské soužití, faktické manželství, manželství na zkoušku nebo konkubinát (Tamtéž, s. 163). V zahraniční literatuře nacházíme označení jako společné soužití (living together), konsensuální svazek (consensual union), dvoustupňové manželství (two-step marriage) atd. (Vítečková et al., 2011, s. 75; Vítečková et al., 2010, s. 488). Vítečková et al. (2011) provedla hloubkové rozhovory s lidmi, kteří v takovémto vztahu žijí krátkodobě, nebo i dlouhodobě. Je velice zajímavé, jak tito lidé popisují svůj typ vztahu, lépe řečeno, jak sebe navzájem i sebe sama pojmenovávají. Lze konstatovat, že ani lidé žijící spolu, bez uzavřeného sňatku, nenalézají správná slova pro jejich vztah a pro sebe navzájem. Často je jejich pojmenování matoucí i pro okolí. Jednoznačná pojmenování pro lidi žijící v nesezdaných svazcích zatím neexistují (Tamtéž).

4.2 Historie nesezdaného soužití

Na první pohled by se mohlo zdát, že historie nesezdaného soužití není zdaleka tak barvitá jako historie manželství. Ale opak je pravdou, zdaleka se nejedná o nový jev či výdobytek moderní společnosti. U většiny starověkých národů se setkáváme s volnější formou svazků, které byly pojmenovány např. u Germánů *Friedelehe*,

u Římanů *concupinat* (Vítečková et al., 2011, s. 74). Ve starověkém Řecku byl povolen bezdětným ženatým mužům konkubinát z důvodu zajištění dědice. Konkubinát byl také zaveden římským císařem Augustem jako trvalé soužití svobodných osob. Muž v tomto případě neměl manželku, ale tzv. souložnici. Tento způsob byl velice přínosný například pro vojáky ve službě, kteří se nesměli ženit. Také to bylo výhodné pro lidi, u nichž byl sňatek vyloučen, např. mezi urozenými muži a ženami nízkého původu. Postupem času začínalo mít velký vliv křesťanství, a konkubinát se tedy stal monogamním a s manželstvím se navzájem vylučoval. Kvůli rozvratům římských rodin, stoupajícím počtům rozvodů, poklesu porodů a celkové nechuti k manželství vydal Oktaviánus Augustus dva zákony, které měly danému úpadku čelit. Jednalo se o *lex Iulia* z roku 18 př. n. l. a *lex Papia Poppaea* z roku 9 n. l. Díky těmto zákonům docházelo k majetkovým újmám u osob, které nebyly ženaté nebo provdané. Pokud muži ve věku od 25 do 60 let a ženy od 20 do 50 let nežili v manželství, ztráceli způsobilost nad nabýváním majetku ze závěti. Pokud dle závěti měla dědit nesezdaná osoba, připadl majetek jiným osobám uvedeným v závěti, které měly děti, popřípadě byl vindikován státem jako *caducum*. Na druhou stranu byly zákonem zvýhodněny osoby, které měly více dětí (Kincl et al., 1995, s. 139 – 160).

V prvním tisíciletí našeho letopočtu proběhla tzv. první sexuální revoluce, která byla spojena s šířením křesťanství a založila jednotný kulturní vzorec sexuálního chování (Novinky.cz, online, cit. 2014-01-05). V jedenáctém století byly mimomanželské formy sexuálního chování určitým tabu. Pokud docházelo k pohlavnímu styku mimo manželství, jednalo se o hřích, i proto procházel konkubinát jistými těžkostmi. Děti, které byly zplozeny z nemanželského soužití, byly postaveny do obtížné situace. Měly pouze omezenou možnost nápravy jejich stavu, což byl například následný sňatek jejich rodičů, omilostnění panovníkem, nebo dokonce papežem. Na přelomu druhé poloviny 16. století proběhla tzv. druhá sexuální revoluce, která přinesla větší otevřenost vztahů, ale jen na určité období, a koncem 16. století pak zapříčinila zvýšení počtu nemanželských porodů. Posléze se opět začalo utužovat manželství a děti v sezdaném soužití zplozené. Navzdory všem sociálním situacím existovaly konkubináty v každé společnosti. Někdy se jednalo o exotický vztah, kdy koloniální úředníci a kolonisté, v časech, kdy byli od svých žen vzdáleni, zakládali nesezdané vztahy v koloniích s místními domorodými ženami, někdy si je dokonce kupovali. Největší problémy

způsobil tento exotický stav v puritánské Anglii, obzvlášť když se o něm dozvěděla široká veřejnost. Nakonec roku 1909 byla anglická koloniální správa nucena, pod tlakem veřejnosti, zakázat nové konkubináty, ale na stávající vztahy se zákaz nevztahoval. Podobná nedůslednost se v oblasti nesezdaných soužití vyskytovala často. Například Francie obdobné vztahy s domorodkami v koloniích tolerovala. V období, kdy se lidé z kolonií přesunuli do koloniálních zemí, nebyly sňatky mezi místními obyvateli a přistěhovalci nijak odmítány, bylo to právě díky předchozím vztahům domorodců s kolonisty (Bartošová, 2008, s. 16).

V 60 a 70 letech 20. století proběhla tzv. třetí sexuální revoluce, díky níž došlo k navýšení počtu nesezdaných soužití a zavedla ji jako běžnou formu soužití (Tamtéž, s. 16). Rodina v tomto období prochází určitými proměnami, a to nejen v České republice, ale také v jiných zemích světa. Významnými změnami jsou snížení porodnosti, sňatečnosti, naopak nárůst rozvodovosti a také zvyšující se počet dětí narozených mimo manželství. K těmto tendencím se přidává i větší obliba lidí žít spolu, ale bez manželství. Od druhé světové války se nesezdané soužití prosazovalo zejména v zemích Skandinávie. V současnosti se zde rodí každé druhé dítě mimo manželství (Vítečková et al., 2011, s. 74).

Soužití mimo manželství se u nás objevovalo dokonce i v období komunistické vlády a bylo tolerováno. Po roce 1948 se v bývalém Sovětském svazu projevil vliv právních úprav, kdy byl uznáván tzv. „druženecký poměr“, tedy poměr druha s družkou. V jistém období byl tento vztah zapisován do osobních dokladů občanů. Také v některých prvorepublikových právních předpisech můžeme nalézt pojem tzv. družka života (Zuklínová, 1999).

4.3 Vývoj vztahu

Klasickým modelem vývoje vztahu bylo zamilování, láska, chození (poznávání se), zasnuby, sňatek, společný intimní život a nakonec děti (rodičovství). V současnosti je však tento model poněkud pozměněn a chození je často nahrazeno právě společným nesezdaným soužitím a intimní vztah již není podmíněn manželstvím. Proto také, jak bylo zmíněno i výše, roste počet narozených dětí, které přichází do nesezdaného soužití. Lze tedy v některých případech hovořit o jisté alternativě manželství, nikoli o žití na zkoušku. V moderní době také klesá plodnost párů (důvodů je více), proto někteří lidé

volí společné soužití jako čekání na úspěšné otěhotnění, které po narození dítěte může vést k uzavření sňatku (Vítečková et al., 2010).

Tabulka 1: Nesezdaná soužití a jejich zastoupení v úhrnu úplných rodin v letech 1991, 2001 a 2011

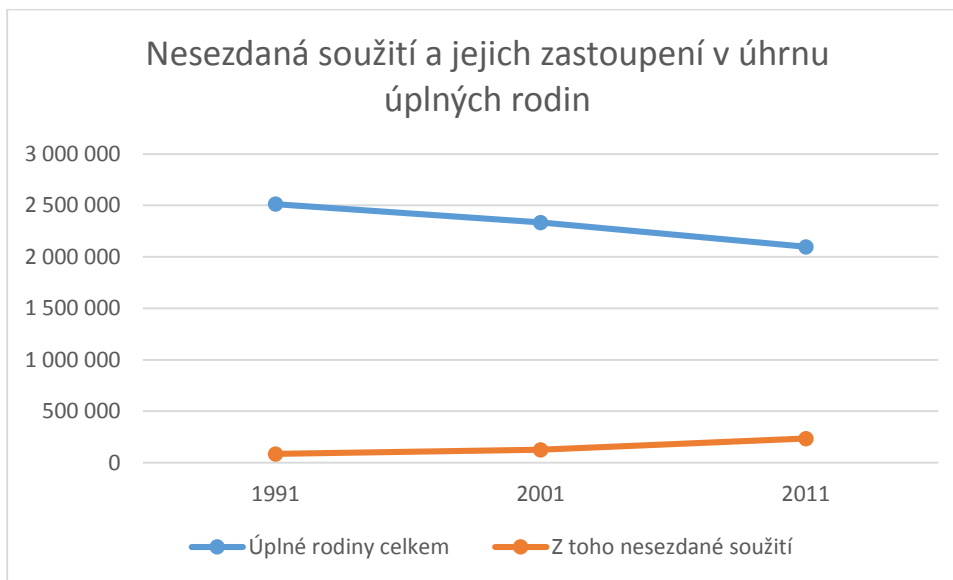
	1991		2001		2011	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Úplné rodiny celkem	2 512 893	100	2 333 592	100	2 097 031	100
Z toho nesezdané soužití	84 934	3,4	125 269	5,4	234 346	11,2
Úplné rodiny bez dětí	1 117 025	100	1 242 822	100	1 236 651	100
Z toho nesezdané soužití	45 449	4,1	73 850	5,9	131 335	10,6
Úplné rodiny s dětmi	1 395 868	100	1 090 770	100	757 459	100
Z toho nesezdané soužití	39 485	2,8	51 419	4,7	103 011	13,6

Zdroj: Český statistický úřad, online, cit. 2014-01-04a; Český statistický úřad, online, cit. 2014-01-04b; Český statistický úřad, online, cit. 2014-01-04c

V tabulce 1 jsou uvedeny počty manželství a nesezdaných soužití v letech 1991, 2001 a 2011, jak uvádí Český statistický úřad. Na první pohled by se mohlo zdát, že opravdu, postupem času, vzrůstá počet nesezdaných soužití, ale tento fakt není potvrzen. V roce 2001 se totiž přihlíželo k trvalému bydlišti osob a v roce 2011 již k faktickému bydlišti. Proto v roce 2011 došlo oproti roku 2001 k jistému nadsazení výsledků, protože osoby spolu žijící mohly mít uvedeno trvalé bydliště jinde, přestože spolu žily. Lze tedy předpokládat, že v roce 2001 byl počet nesezdaných soužití vyšší, než je uvedeno (Český statistický úřad, online, cit. 2014-01-04b). Ve vztahu bez manželství většinou žijí lidé s nižším vzděláním. Je tomu tak zřejmě proto, že lidé s nižším vzděláním se dostávají do pracovního procesu dříve než studenti vysokých škol. Jsou tedy dříve finančně zabezpečeni a mají i vyřešenou otázku bydlení, zejména

samostatného bydlení (Vítečková et al., 2010, s. 492). Na tento typ vztahu má mimo vzdělání jistý vliv i věk partnerů, dřívější zkušenost s manželstvím, rozvod aj.

Graf 1: Nesezdaná soužití a jejich zastoupení v úhrnu úplných rodin

Zdroj: Český statistický úřad, online, cit. 2014-01-04a; Český statistický úřad, online, cit. 2014-01-04b; Český statistický úřad, online, cit. 2014-01-04c

Graf 1 je názorným zobrazením tabulky 1, jak uvádí Český statistický úřad, kde jsou zahrnuty pouze údaje počtu úplných rodin a z toho počet nesezdaných soužití v letech 1991, 2001 a 2011. Lze tak i graficky pozorovat, že počet úplných rodin mírně klesá, zatímco počet nesezdaných soužití naopak roste. Jak bylo uvedeno výše, tento trend není potvrzen vzhledem k odlišnému přihlížení k trvalému a faktickému bydlišti v letech 2001 a 2011.

4.4 Vznik nesezdaného soužití

Následující odstavec by spíš měl mít název „právní úprava nesezdaného soužití“. Termín „vznik“ pro tuto formu soužití není asi zrovna vhodné použít, ale bylo tak učiněno z důvodu porovnání tohoto typu vztahu s manželstvím.

Právě oproti sňatku, lépe řečeno manželství, není dlouhodobé soužití dvou lidí nijak českou legislativou upraveno, respektive není výslovně zmíněno a jeho vznik závisí pouze na dohodě mezi partnery. Někteří mezi sebou sepisují smlouvu. Jejich práva

a povinnosti v osobní sféře nejsou regulovány žádným právním předpisem České republiky, záleží tedy čistě na morálních zásadách druh a družky (Hrušáková et al., 2006, s. 165). § 22 nového občanského zákoníku upravuje vztah mezi osobami blízkými, mimo jiné se jedná o osoby, které spolu trvale žijí, za něž se může pokládat i druh a družka.

Pokud dva lidé uzavřou manželství, vznikají jim společná práva a povinnosti, tato situace však nenastává v případě nesezdaného soužití. Co se týče majetkového práva, vzniká manželům společné jmění, mezi druhem a družkou ale žádné podobné majetkové společenství nevzniká. Majetek, který nabyde jeden z partnerů během jejich společného soužití, náleží stále osobě, která majetek nabyla. I když spolu žijí v dlouhotrvajícím svazku, který se podobá manželství, nabývá každý majetek do svého odděleného, výlučného, individuálního vlastnictví. Každý z nich může se svým odděleným vlastnictvím samostatně disponovat. V novém občanském zákoníku je upraven spoluvlastnický podíl (§ 1121 - § 1125 nového občanského zákoníku), nelze jej však chápat jako majetkové společenství, jak tomu je v případě manželství. Spoluvlastnický podíl je vztažen na konkrétní věci, případně soubor věcí. Osoby žijící v nesezdaném soužití se také mohou stát podílovými spoluvlastníky, většinou na základě uzavřené smlouvy. Podíl, který pak získají, znamená jejich práva a povinnosti, která ze spoluvlastnictví společné věci vyplývají. Pokud jejich podíl není právně vymezen nebo dohodnut, podíl obou je stejný (§ 1122 nového občanského zákoníku) (Hrušáková et al., 2006, s. 165).

Právní předpisy České republiky ani nijak neregulují vyživovací povinnost druh a družkou. § 690 nového občanského zákoníku hovoří o přispívání na potřeby života rodiny, ale výslovně mluví o manželích: „*Každý z manželů přispívá na potřeby života rodiny...*“ Zákon tedy nestanovuje tuto povinnost družce, či druhovi. Předpokládá se však, že pokud partneři spolu dlouhodobě žijí, uspokojují navzájem své potřeby a výživné si dobrovolně poskytují, aniž jim to zákon ukládá, nejedná se o bezdůvodné obohacení ve smyslu § 2991 nového občanského zákoníku. Pokud by došlo k situaci, že jeden z druhů rodinu opustí, nevyplývá ani jemu vyživovací povinnost ve znění rodinného práva nového občanského zákoníku (Tamtéž, s. 166).

Právní účinky se však přiznávají nesezdanému soužití v zákonu o státní sociální podpoře, kde se rodinou rozumí oprávněná fyzická osoba a společně s ní posuzované osoby, pokud spolu trvale žijí v domácnosti a společně uhrazují náklady na své potřeby.

Může se tedy jednat o manžele nebo druha s družkou. Mohou také uzavřít smlouvu (dle § 1746 nového občanského zákoníku), která není zvláště jako typ smlouvy upravena. „*Je projevem svobody účastníků smluvního vztahu zvolit si svůj vlastní a pro ně vyhovující obsah smlouvy. Zcela v souladu s již zmíněným principem autonomie jsou i zde stanoveny určité limity, které nemohou účastníci smlouvy překročit. Tímto limitem je skutečnost, že uzavíraná inominátní smlouva nesmí odporovat obsahu nebo účelu občanského zákoníku.*“ (iPrávník, online, cit. 2014-01-05)

Ustanovení § 49 zák. č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“) umožňuje plnění pouze vztahům, které jsou založeny na formálním sňatku. Základní podmínkou přiznání vdovského nebo vdoveckého důchodu je, že mezi zesnulým a pozůstalým existovalo manželství: „*Vdova má nárok na vdovský důchod po manželovi... Vdovec má nárok na vdovecký důchod po manželce...*“ (§ 49 odst. 1 a 2 zákona o důchodovém pojištění) Osoby žijící v nesezdaném soužití ale mohou mezi sebou uzavřít smlouvu o důchodu (dle § 2701 a § 2702 nového občanského zákoníku), která musí být v písemné podobě jen v případě, že se plátce zavazuje platit důchod po dobu života nějaké osoby, nebo po dobu delší pěti let. Smlouvu lze tedy uzavřít doživotně, nebo na dobu určitou. Tímto se také plátce zavazuje platit pravidelně.

Co se týká dědického práva, jak již bylo výše zmíněno, termíny jako druh a družka se v zákoně neobjevují, tzn. že právo neupravuje ani jejich vzájemné dědické nároky. Přesto ale můžeme pojmout ženu a muže žijící ve faktickém svazku za testamentární, ale dokonce i zákonné dědice (Hrušáková et al., 2006, s. 167). § 1636 nového občanského zákoníku upravuje dědické právo ve druhé třídě, kdy dědí manžel, zůstavitelovi rodiče a dále ti, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a kteří z tohoto důvodu pečovali o společnou domácnost nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele. Ustanovení § 1637 nového občanského zákoníku upravuje dědické právo ve třetí třídě, kdy dědí stejným dílem zůstavitelovi sourozenci a ti, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a kteří z tohoto důvodu pečovali o společnou domácnost nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele. Druh či družka tedy mohou být považováni za „*ty, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti*“

(§ 1637 odst. 1 nového občanského zákoníku), a proto jsou zákonnými dědici ve druhé a třetí třídě dědiců.

Další možností, jak mohou po sobě partneri dědit, je sepsání závěti. Dle § 1496 nového občanského zákoníku má zůstavitel osobní právo povolát dědice. Tímto způsobem mohou partneri na sebe navzájem odkázat veškerý svůj majetek. Nesmíme však opomenout nepominutelné dědice, kterým dle § 1642 nového občanského zákoníku náleží z pozůstalosti povinný díl. Mezi tento typ dědiců patří dle § 1643 nového občanského zákoníku děti zůstavitele nebo pak jejich potomci. Pokud by nedošlo k jejich vydědění dle § 1645 nového občanského zákoníku, z dědictví by jim náležel povinný díl dle § 1642 nového občanského zákoníku.

Nesezdaný pár spolu může bydlet na základě několika právních úprav bydlení. Jedná se o společný nájem dle § 2270 a § 2271 nového občanského zákoníku. Tato právní úprava přiznává společným nájemcům stejná práva a povinnosti. Pokud jeden z partnerů žije v pronájmu, může dát do podnájmu část bytu třetí osobě dle § 2274 a § 2275 nového občanského zákoníku. Podnájem pak končí nejpozději s nájmem (§ 2278 nového občanského zákoníku). Druh s družkou mají také možnost žít ve společné nemovitosti na základě spoluvlastnického podílu (§ 1121 - § 1125 nového občanského zákoníku). Další možností je ustanovení věcného břemene dle § 1257 nového občanského zákoníku, kdy zákon umožňuje zatížit věc služebností, která postihuje vlastníka věci jako věcné právo. Mohou také uzavřít smlouvu (dle § 1746 nového občanského zákoníku), která není zvláště jako typ smlouvy upravena (Hrušáková et al., 2006, s. 168 an.).

Ústava České republiky, zákon č. 1/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů zaručuje ochranu rodiny, nezmiňuje se o rodině, která by byla podmíněna manželstvím, a nedělá rozdíly mezi dítětem, které se narodilo v manželství, nebo mimo něj. § 3 odst. 2b nového občanského zákoníku zaručuje zvláštní zákonnou ochranu rodiny. Česká legislativa dále upravuje vztah mezi rodiči a dítětem § 855 - § 859 nového občanského zákoníku. Na základě určení rodičovství, což je upraveno § 775 - § 784 nového občanského zákoníku, nemusí být rodiči manželé. Proto právní úprava vztahu mezi rodiči a dětmi není nutně podmíněna manželstvím. Z toho vyplývá, že ať již jsou rodiče dítěte sezdáni, či nikoli, vyplývají pro ně naprosto stejná práva a povinnosti. Účelem těchto povinností a práv k dítěti je zajištění morálního a hmotného prospěchu dítěte (§ 855 odst. 2 nového občanského zákoníku). Spočívají zejména v péči o dítě, zahrnující péči o jeho

zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem, v zajišťování jeho výchovy a vzdělání, v určení místa jeho bydliště, v jeho zastupování a spravování jeho jmění; vznikají narozením dítěte a zanikají, jakmile dítě nabude plné svéprávnosti (§ 858 nového občanského zákoníku).

§ 859 nového občanského zákoníku říká, že vyživovací povinnost a právo na výživné není součástí rodičovské odpovědnosti. Avšak § 910 odst. 1 nového občanského zákoníku určuje vzájemnou vyživovací povinnost mezi předky a potomky. Muž a žena jsou si před zákonem zásadně rovni a mají tedy ke společnému dítěti stejná práva a povinnosti, i když nežijí v manželství. Dá se říct, že dítě narozené mimo manželství má právo na péči obou svých rodičů a má právo na stejnou životní úroveň jako oni (Hrušáková et al., 2006, s. 171): *„Životní úroveň dítěte má být zásadně shodná s životní úrovní rodičů...“* (§ 915 odst. 1 nového občanského zákoníku) Pokud spolu rodiče dítěte žijí trvale a dlouhodobě ve společné domácnosti, ačkoli jejich vztah není právně stvrzen sňatkem, předpokládá se, na základě jistých morálních zásad, že se vzájemně dělí o náklady spojené s těhotenstvím ženy, porodem dítěte a dále s péčí o ně. Tento finanční podíl obou není nijak zákonem upraven, ale dochází k němu na základě dobrovolnosti rodičů. Pokud se však jená o vyživovací povinnost, je upravena § 914 nového občanského zákoníku: *„Je-li více osob povinných, které mají vůči oprávněnému stejné postavení, odpovídá rozsah vyživovací povinnosti každé z nich poměru jejich majetkových poměrů, schopností a možností k majetkovým poměrům, schopnostem a možnostem ostatních.“* O vyživovací povinnosti však může rozhodnout i soud na základě § 917 nového občanského zákoníku.

Pokud je těhotná žena bez muže, může se dostat do obtížné životní, sociální a finanční situace. Za zplozením dítěte stojí nejen žena, ale také muž, a proto by bylo poněkud nespravedlivé, aby se finančně podílela na uspokojení potřeb dítěte jen ona sama. Zákon tedy pamatuje na neprovdané matky a ukládá jim určitá práva, respektive určuje povinnosti otci dítěte, § 920 nového občanského zákoníku:

„(1) Není-li matka dítěte provdána za otce dítěte, poskytne jí otec dítěte výživu po dobu dvou let od narození dítěte a přispěje jí v přiměřeném rozsahu na úhradu nákladů spojených s těhotenstvím a porodem. Povinnost k úhradě nákladů spojených s těhotenstvím a porodem vznikne muži, jehož otcovství je pravděpodobné, i v případě, že se dítě nenarodí živé.“

(2) Soud může na návrh těhotné ženy uložit muži, jehož otcovství je pravděpodobné, aby částku potřebnou na výživu a příspěvek na úhradu nákladů spojených s těhotenstvím a porodem poskytl předem.

(3) Soud může rovněž na návrh těhotné ženy uložit muži, jehož otcovství je pravděpodobné, aby předem poskytl částku potřebnou k zajištění výživy dítěte po dobu, po kterou by ženě náležela jako zaměstnankyni podle jiného právního předpisu mateřská dovolená.“ Díky tomuto ustanovení dochází k jistému rozvrstvení ekonomických nákladů na těhotenství, porod a výživu dítěte mezi matku i otce dítěte. Na základě tohoto paragrafu tedy žena po druhovi může žádat finanční prostředky na uspokojení těchto potřeb.

Mezi další možnosti matky, jak zvýšit svou ekonomickou úroveň, je zažádání o dávky státní sociální podpory dle zákona o státní sociální podpoře. Těhotná žena má nárok na peněžitou pomoc v mateřství, porodné (pouze u prvního dítěte), po narození dítěte má nárok na rodičovský příspěvek (může si zvolit dobu vyplácení, což je 1 až 4 roky), poté jí může být přiznán přírůstek na dítě. Současně jí může být vyplácen i příspěvek na bydlení. Pokud stále nedosahuje životního minima, může zažádat o dávky hmotné nouze. Bohužel se v praxi stává, že ženy žijí ve společné domácnosti s druhem, kterého však nepřiznají, proto se jim veškeré dávky počítají pouze z jejich příjmů, nikoli z příjmů všech osob žijících ve společné domácnosti, jak by tomu dle zákona mělo být, a tím pádem je jim přiznána vyšší dávka než by jim náležela.

A jak se k otázce nesezdaného soužití a jejich dětem postavila Evropa? „Evropská úmluva o právním postavení dětí z r. 1975 směřovala k odstranění diskriminačních rozdílů, tedy i rozdílů mezi dětmi narozenými v manželství a mimo něj. Doporučení ministrů Rady Evropy o rodičovské zodpovědnosti č. 4/1984 se také vztahuje na všechny rodiče, nikoliv jen na žijící v manželství. Jako další akt je možné uvést Doporučení ministrů Rady Evropy členským státům o platnosti smluv mezi osobami žijícími spolu jako nesezdané dvojice a jejich závětních dispozic č. 3/88. Jde ve své podstatě o to, aby smluvní ujednání nebyla považována za neplatná již z toho důvodu, že smluvní strany spolu žijí jako nesezdané dvojice.“ (Bartošová, 2008, s. 17)

5 DŮVODY PRO ŽIVOT V NESEZDANÉM SOUŽITÍ

Asi již otřepanou frází na otázku, proč se nechcete vzít, je odpověď: „My na to žádný papír nepotřebujeme.“ Pokud někdo chápe manželství jako „papír“, není divu, že se do něj nijak nehrne a zůstává s partnem/partnerkou žít právě bez onoho „papíru“. A mnoho lidí opravdu sňatek přesně takhle vnímá. Naopak nábožensky založení lidé cítí spojení svých životů v manželství jako nedílnou součást jejich života, svátost a slib, který má doživotní trvání. Spojují se v jedno tělo a jednu duši před Bohem, církví a svědky.

Dalším důvodem k negativní odpovědi na otázku vdavek bývá finanční situace páru. Ačkoli by se partneři vzít chtěli, nemají na svatbu dost finančních prostředků, nemají dost velké příjmy, nebo jim v tom brání bytové podmínky a studium (Bartušková, 2009, s. 37). Ano, i ekonomická situace partnerů může být důvodem pro život bez sňatku.

Někteří lidé se nechtějí brát proto, že s manželstvím mají špatnou zkušenost a mají obavu ze zklamání. Jejich zkušenost často pramení z rozvodu rodičů, nebo dokonce z rozvodu jejich vlastního. Mají také strach ze závazků a zodpovědnosti, které ze stavu manželského vyplývají. Někteří nechtějí dávat všanc své finanční prostředky.

Pro zrušení manželství je důležité připravit veškeré náležitosti k rozvodu a také podstoupit rozvodové řízení. Tohoto jsou lidé žijící bez sňatku ušetřeni. Pokud se chtějí rozejít, nemusí vyřizovat žádné právní, ani úřední dokumenty. Forma jejich rozchodu je daleko jednodušší (srov. Bartušková, 2009, s. 38).

Partneři spolu mohou zůstávat bez sezdání i kvůli sociálním dávkám. Ty jsou určeny jak pro manžele, tak pro druhu s družkou, ale mohou být občany i zneužívány. Pokud žena sociální pracovníci nepřizná, že s druhem sdílí společnou domácnost, má tedy nižší příjmy, a tím se jí vyplatí vyšší finanční podpora. Bohužel zatím nejsou k dispozici postupy, jak takovýmto občanům dokázat společnou domácnost s druhem.

„Lidé žijící v nesezdaném soužití tvrdí, že nesezdané soužití vnímají jako přípravu na manželství.“ (Bartušková, 2009, s. 36) Dá se tedy předpokládat, že některé páry, které spolu žijí touto formou, opravdu nakonec dospějí ke stavu manželskému. Bylo však zjištěno, že na konečné rozhodnutí, zda sňatek uzavřít, či nikoli, nemá ani tak vliv délka společného soužití, nýbrž délka známosti partnerů (Bartušková, 2009, s. 36).

Dle Bartuškové (2009, s. 37) se některé páry nechtějí vzít ze sociálních důvodů, mezi které patří domněnky, že se navzájem málo znají, že jejich vztah trvá teprve krátce a také že o svém životním partnerovi/partnerce mají představy, které jejich současný

protějšek nesplňuje. Je zajímavé poslouchat názory páru, který spolu žije a má společné dítě/děti, že se nechtějí brát proto, že neví, zda ona, či on je ten pravý. Přitom třeba žena čeká s právě tím „možná nepravým“ další dítě.

Na druhou stranu by pro některé páry byl sňatek samozřejmostí, pokud by partnerka otěhotněla. Dokud však nemají společné děti, považují sňatek za zbytečnost a jisté omezení (Bartušková, 2009, s. 37).

Z výzkumů vyplývá, že pro muže i ženy je nejdůležitější osobní rozvoj, kariéra a získání dobré pracovní pozice. Až na druhé místo kladou manželství a výchovu dětí. Pro ženy jsou důležitější vdavky než mít děti, ale u mužů je tomu naopak. Je pro ně důležitější mít své potomky než se oženit (Bartušková, 2009, s. 38).

6 POROVNÁNÍ VÝHOD A NEVÝHOD NESEZDANÉHO SOUŽITÍ S MANŽELSTVÍM

Následující kapitola ve stručnosti porovnává výhody a nevýhody nesezdaného soužití s manželstvím. Jsou zde uvedeny i zcela praktické věci, se kterými se člověk může setkat v běžném životě. Pro inspiraci a vymezení rozdílů byla použita prezenzace Martina Kornela, 2008.

Prvním podstatným rozdílem je vznik. Ustanovení § 656 - § 670 nového občanského zákoníku upravuje vznik manželství. Na druhou stranu nesezdané soužití je faktický vztah a jeho vznik není nijak právně upraven. Lze říct, že vzniká určitou společnou dohodou partnerů a vznikem společné domácnosti. Oba tyto stavy zanikají smrtí, prohlášením jednoho z manželů/partnerů za mrtvého. Manželství pak může zaniknout rozvodem, který upravuje § 754 - § 758 nového občanského zákoníku. Nesezdané soužití zaniká zrušením společné domácnosti, ale opět to není nijak právně upraveno.

Ze zákona pro manžele vyplývá právo zastupovat svého manžela v jeho běžných záležitostech dle § 696 odst. 1 nového občanského zákoníku. Dle ustanovení § 713 nového občanského zákoníku oba manželé nakládají se svým společným jměním. V případě potřeby tak není nutné zřizovat žádnou plnou moc při zastupování manžela, jak je tomu podmínkou u nesezdaného páru. Pokud jeden potřebuje zastoupit druhého, musí mezi sebou zřídit plnou moc na základě zákonného zastoupení dle § 441 nového občanského zákoníku.

Majetkové uspořádání manželů je dáno jejich společným jměním dle § 708 nového občanského zákoníku. Tedy to, co v manželství nabydou společně nebo i jeden z manželů, je majetkem obou manželů (§ 709 nového občanského zákoníku). Manželé, ale také partneři žijící ve společné domácnosti se mohou stát podílovými spoluvlastníky dle § 1122 nového občanského zákoníku, kdy každý může nakládat se svým podílem podle své vůle (§ 1123 nového občanského zákoníku).

Mezi manžely je zákonem určena vyživovací povinnost dle § 690 nového občanského zákoníku, kdy je jim uloženo přispívat na potřeby rodiny tak, aby životní úroveň všech členů rodiny byla zásadně srovnatelná. Dále je upravena § 697 nového občanského zákoníku tak, že vyživovací povinnost mezi manžely má zajišťovat zásadně stejnou hmotnou a kulturní úroveň. Pokud dojde k rozvodu manželství a rozvedený

manžel není „*schopen sám se živit a tato jeho neschopnost má svůj původ v manželství nebo v souvislosti s ním, má vůči němu jeho bývalý manžel v přiměřeném rozsahu vyživovací povinnost.*“ (§ 760 nového občanského zákoníku) Žádná podobná vyživovací povinnost druhovi s družkou ze zákona nevyplývá. Zákon ale určuje výživné a zajištění úhrady některých nákladů neprovdané matce dle § 920 nového občanského zákoníku.

Manželé mohou zažádat o osvojení dítěte dle § 800 nového občanského zákoníku. Druh s družkou nemohou společně dítě osvojit, může tak ale učinit pouze jeden z nich. „*Osvojiteli se mohou stát manželé nebo jeden z manželů. Výjimečně může osvojit i jiná osoba; v tom případě soud též rozhodne o tom, že se z matriky vypouští zápis o druhém rodiči. Osvojují-li manželé, podávají návrh na osvojení společně jako společní osvojitelé.*“ (§ 800 nového občanského zákoníku) Podobně mohou zažádat o společné pěstounství pouze manželé (§ 964 nového občanského zákoníku), pěstounem se však může stát pouze druh, nebo družka, nemohou se stát společnými pěstouny.

Bydlení manželů i druha s družkou jsou upraveny zákonem. „*Manželé mají obydlí tam, kde mají rodinnou domácnost.*“ (§ 743 nového občanského zákoníku) Zákon upravuje společné bydlení páru dle § 2270 a § 2271 nového občanského zákoníku o společném nájmu. Pokud jeden z partnerů žije v pronájmu, může dát do podnájmu část bytu třetí osobě dle § 2274 a § 2275 nového občanského zákoníku. Druh s družkou mají také možnost žít ve společné nemovitosti na základě spoluvlastnického podílu (§ 1121 - § 1125 nového občanského zákoníku). Další možností je ustanovení věcného břemene dle § 1257 nového občanského zákoníku. Mohou také uzavřít smlouvu dle § 1746 nového občanského zákoníku.

Manželé po sobě mohou dědit dle § 1635 a § 1636 nového občanského zákoníku jako dědici první třídy a druhé třídy. Druh s družkou po sobě mohou ze zákona dědit dle § 1636 a § 1637 nového občanského zákoníku jako dědici druhé a třetí třídy.

Na rozdíl od druha s družkou mohou manželé uplatnit zvýhodnění pro daň z příjmu fyzických osob dle § 35ba zák. č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. Poplatníkovi se za zdaňovací období snižuje částka daně z příjmu o částku 24 840 Kč, pokud druhý manžel nemá vlastní příjem vyšší než 68 000 Kč za zdaňovací období.

Manželé i páry žijící v nesezdaném soužití mají právo na informace o zdravotním stavu dle § 23 odst. 1 zákona 20/1966 Sb. o péči o zdraví lidu, kdy zákon ukládá

za lékařskou povinnost poučit nemocného, případně členy jeho rodiny o povaze onemocnění a o potřebných výkonech.

Nárok na vdovský/vdovecký důchod mají pouze manželé a upravuje ho § 49 odst. 1 a 2 zákona o důchodovém pojištění. Osoby žijící v nesezdaném soužití nemají ze zákona právo na vdovský/vdovecký důchod, ale mohou mezi sebou uzavřít smlouvu o důchodu (dle § 2701 a § 2702 nového občanského zákoníku). Smlouvu lze uzavřít doživotně, nebo na dobu určitou. Tímto se také plátce zavazuje platit pravidelně.

Dá se říct, že manželům ze zákona vyplývají odlišná práva a povinnosti než druhovi s družkou. Zákon upravuje a chrání manželství, ale i druh s družkou se mohou přidržet některých zákonných ustanovení a pomocí nich se tak ochránit, jen si některé záležitosti musí smluvně ošetřit (např. vdovský/vdovecký důchod, zastoupení atd.). Nevyplývá však pro ně ze zákona žádná vyživovací povinnost a společné vlastnictví, proto jsou na sobě méně finančně závislí, některým párům může právě toto vyhovovat.

EMPIRICKÁ ČÁST

7 STATISTIKA SEZDANÝCH PÁRŮ NA ÚZEMÍ NOVOJIČÍNSKA

V rámci bakalářské práce byla sesbírána data z matrik Nového Jičína (městské a církevní - římskokatolické) za účelem porovnání četnosti sňatků občanských a církevních. Území Novojičínska (konkrétně Nový Jičín, obec Kunín a Šenov u Nového Jičína) a výběr římskokatolických sňatků byl ovlivněn mým místem bydliště a také mým vyznáním. Bylo zvoleno období od roku 2006 do roku 2013. Toto období bylo dáno městskou matrikou v Novém Jičíně, která byla schopna poskytnout data pouze od roku 2006.

7.1 Metodika sběru a zpracování dat

Údaje o celkovém počtu sňatků v Novém Jičíně, Kuníně a Šenově u Nového Jičína poskytla Bc. Radka Bednaříková, vedoucí oddělení matrik odboru správní činnosti Městského úřadu Nový Jičín, Divadelní 1, 741 01 Nový Jičín. Počet římskokatolických sňatků v dané lokalitě poskytl Mons. Dr. Alois Peroutka, farář a děkan v Novém Jičíně, Římskokatolický farní úřad, Žerotínova 68/24, 741 01 Nový Jičín. Pro účely této práce byla použita data za období let 2006 až 2013, kdy byly sečteny všechny sňatky v dané lokalitě za daný rok.

Pro porovnání by bylo dobré také uvést alespoň počty obyvatel jednotlivých lokalit. K 1. lednu 2013 bylo v obci Kunín 1 880 obyvatel, 23 731 obyvatel bylo v Novém Jičíně a 2 115 v obci Šenov u Nového Jičína (Český statistický úřad, online, 2014-01-26).

Poskytnuté počty sňatků jsou uvedeny, porovnány a diskutovány v přehledných tabulkách a grafech níže (Tabulka 2, 3 a 4, Graf 2, 3 a 4). Pro zpracování údajů byl použit program Microsoft Excel 2013. V této práci však nejsou zvlášť hodnoceny jiné církevní sňatky, např. církve husitské, adventistů, evangeliků atd., ale jsou zahrnuty do celkového počtu sňatků na stanoveném území.

7.2 Interpretace a diskuse výsledků

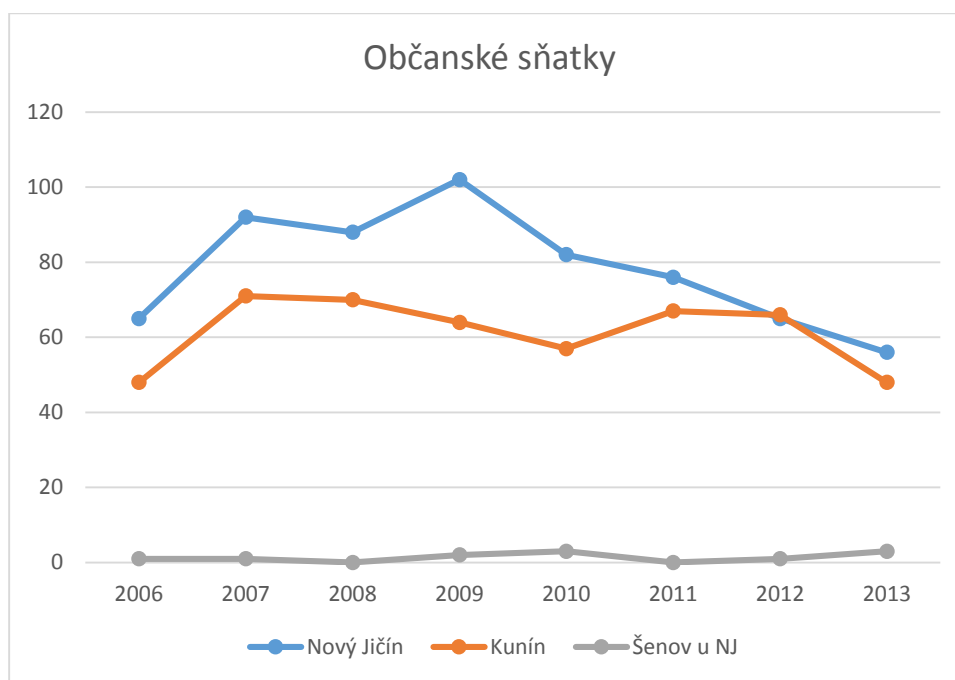
Tabulka 2 a graf 2 ukazují počet občansky sezdáných párů v jednotlivých částech Nového Jičína, konkrétně v městě Nový Jičín, v obci Kunín a Šenov u Nového Jičína.

Tabulka 2: Občanské sňatky na území Novojičínska

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Nový Jičín	65	92	88	102	82	76	65	56
Kunín	48	71	70	64	57	67	66	48
Šenov u NJ	1	1	0	2	3	0	1	3
Celkem	114	164	158	168	142	143	132	107

Zdroj: Ondřej Raška (vlastní šetření)

Graf 2: Občanské sňatky na území Novojičínska

Zdroj: Ondřej Raška (vlastní šetření)

Z tabulky 2 lze vyčíst, že svatby v Šenově u Nového Jičína nejsou příliš časté, spíše ojedinělé. Uzavřená manželství v Kuníně jsou častější, ačkoli by se dle počtu obyvatel mohlo zdát, že by svatby v obci Kunín a Šenov u Nového Jičína měly být početně blízké. Ve skutečnosti se však počty uzavřených manželství číselně blíží spíše

počtu sňatků v Novém Jičíně. Je to dáno tím, že v Kuníně se nachází zámek, který často láká páry k uzavření sňatku právě na tomto místě, proto se zde pořádají svatby nejen kunínských obyvatel, ale také párů z blízkého okolí.

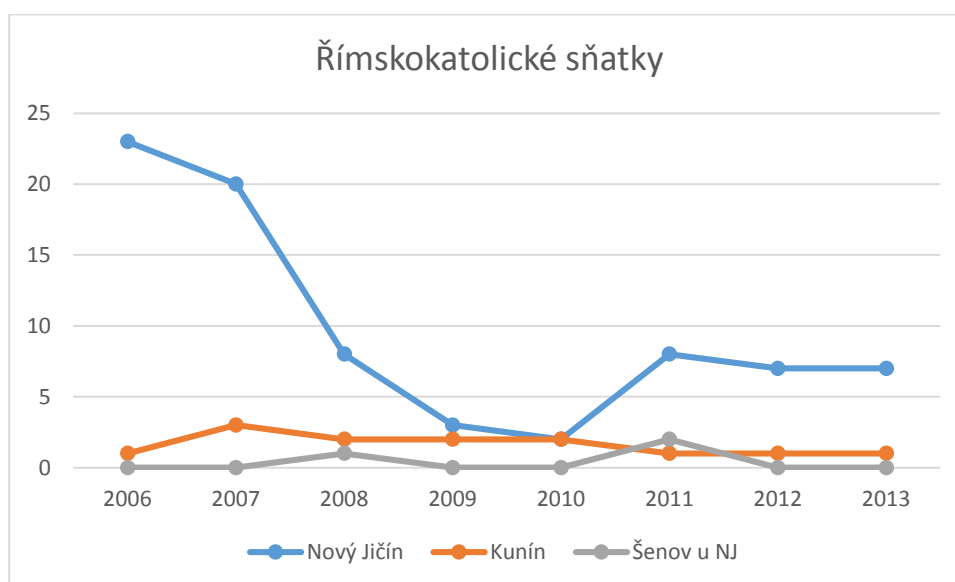
Nejvyšší počet uzavřených manželství byl v obci Kunín v roce 2007, kdy uzavřelo manželství 71 párů. V roce 2009 si řeklo své „ano“ 102 párů v Novém Jičíně, i celkově byl tento rok na manželství nejpłodnější (168 uzavřených manželství v součtu Nového Jičína, obcí Kunín a Šenov u Nového Jičína). Nejméně sňatků bylo celkově uzavřeno v loňském roce (2013, pouze 107 svateb). Jak naznačuje graf 2, tendence počtu uzavřených sňatků poněkud klesá.

Tabulka 3: Římskokatolické sňatky na území Novojičína

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Nový Jičín	23	20	8	3	2	8	7	7
Kunín	1	3	2	2	2	1	1	1
Šenov u NJ	0	0	1	0	0	2	0	0
Celkem	24	23	11	5	4	11	8	8

Zdroj: Ondřej Raška (vlastní šetření)

Graf 3: Římskokatolické sňatky na území Novojičína

Zdroj: Ondřej Raška (vlastní šetření)

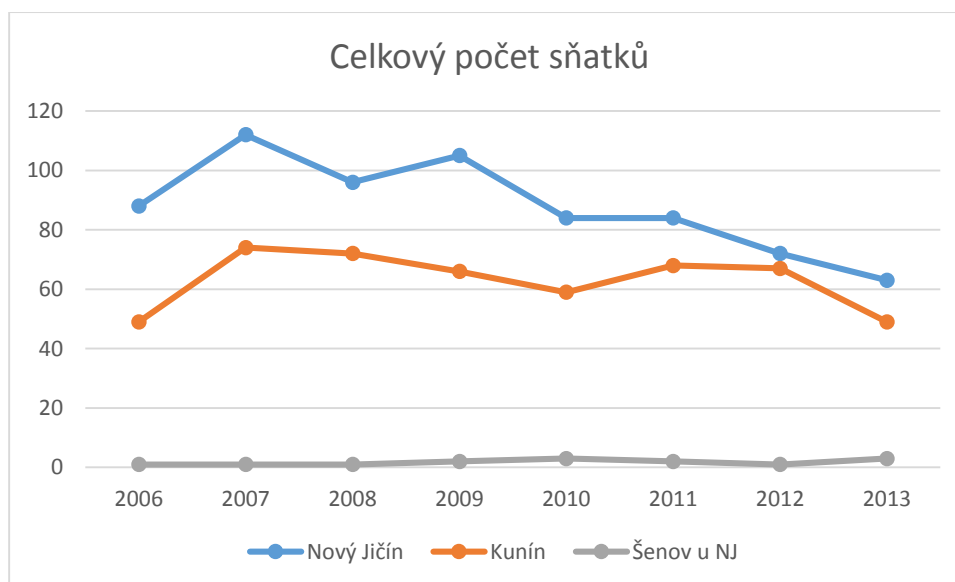
Situace uzavírání římskokatolických sňatků je číselně daleko nižší než sňatků občanských, jak ukazuje tabulka 3 a graf 3. V obci Šenov u Nového Jičína jsou počty uzavřených manželství opravdu ojedinělé, podobně je tomu i v obci Kunín. V Novém Jičíně jsou snoubencům „svazovány ruce“ poněkud častěji, ale není to žádný markantní rozdíl. Tendence uzavírání římskokatolických manželství je dle grafu kolísavá, ale opět oproti roku 2006 a 2007, kdy bylo uzavřeno 20 manželství a více, prudce klesla na počet 7 manželství. Nejméně párů se v Novém Jičíně vzalo v roce 2010, kdy uzavřely římskokatolické manželství pouze 2 páry.

Tabulka 4: Celkový počet sňatků na území Novojičínska

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Nový Jičín	88	112	96	105	84	84	72	63
Kunín	49	74	72	66	59	68	67	49
Šenov u NJ	1	1	1	2	3	2	1	3
Celkem	138	187	169	173	146	154	140	115

Zdroj: Ondřej Raška (vlastní šetření)

Graf 4: Celkový počet sňatků na území Novojičínska

Zdroj: Ondřej Raška (vlastní šetření)

Tabulka 4 a graf 4 je součtem římskokatolických a občanských sňatků v letech 2006 až 2013. Dá se říct, že statisticky je počet pouze občanských sňatků velice podobný

s počtem celkově uzavřených sňatků. V tomto případě lze ale pozorovat, že nejvíc párů uzavřelo své manželství v roce 2007 a ne v roce 2009, jak tomu bylo v případě sňatků pouze občanských. V roce 2007 uzavřelo manželství v celé lokalitě 187 párů. Opět můžeme pozorovat klesající tendenci na grafu 4. Nejméně sňatků proběhlo v loňském roce (2013, pouze 115).

Tabulka 5: Porovnání celkového počtu občanských a církevních sňatků na území Novojičínska

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Občanské	114	164	158	168	142	143	132	107
Církevní	24	23	11	5	4	11	8	8

Zdroj: Ondřej Raška (vlastní šetření)

Graf 5: Porovnání celkového počtu občanských a církevních sňatků na území Novojičínska

Zdroj: Ondřej Raška (vlastní šetření)

Tabulka 5 a graf 5 srovnávají celkový počet sňatků občanských a římskokatolických na vybraném území za období let 2006 - 2013. Lze pozorovat, že v porovnání s občanským sňatkem uzavírá římskokatolický svazek menšina párů. Nejvyšší počet církevních sňatků byl v roce 2006, a to 24 uzavřených manželství. Kdežto

nejvyšší počet občanských sňatků byl v roce 2009, a to 168 uzavřených manželství. Opět se jedná o klesající tendenci uzavírání sňatků.

Z výše uvedených dat můžeme pozorovat, že na Novojičínsku postupně ubývá počtu uzavřených manželství. Tato situace může být dána věkovou stavbou obyvatelstva, počtem uzavřených manželství v minulých letech, ale také vůlí obyvatel zůstat žít v nesezdaném soužití. Pro podrobnější průzkum situace na Novojičínsku by bylo určitě vhodné zjistit nejen počty sezdaných párů, jak bylo provedeno v této bakalářské práci, ale také počty nesezdaných soužití v jednotlivých letech. Tento údaj je však velice špatně zjištělný, protože se dá stěží definovat vznik nesezdaného soužití. Mohlo by to znamenat začátek společné domácnosti, ale tento údaj se nikam nezaznamenává. Možná by tedy stačilo uvést množství párů žijících v manželství a žijících v nesezdaném soužití a tato data porovnat, ale ani z těchto údajů nezjistíme, jakou tendenci má „uzavírání“ nesezdaného soužití, zda rostoucí, či klesající.

ZÁVĚR

V první kapitole této bakalářské práce je analyzován pojem manželství a je stručně nahlédnuto do historie manželství. Dále je zde popsáno, jak sňatek vzniká, jsou uvedeny rozdíly mezi sňatkem občanským a katolickým. Je zde vymezena funkce manželství a také je nahlédnuto do problematiky státní sociální podpory.

Na tematiku manželství navazuje druhá kapitola, ve které jsou vymezeny důvody pro jeho uzavření.

Ve třetí kapitole je krátce nahlédnuto do problematiky registrovaného partnerství a do zákona o registrovaném partnerství, který nový občanský zákoník nechává nadále platným.

Čtvrtá kapitola bakalářské práce pojednává o nesezdaném soužití. Je zde tento pojem vymezen, je nahlédnuto do historie nesezdaného soužití a je také vysvětleno, jak tento typ vztahu vzniká. V dotčených pasážích jsou stručně rozebrány zákony, o které se v jistých životních situacích mohou nesezdané páry opřít.

Pátá kapitola vymezuje důvody pro život v nesezdaném soužití. Bylo čerpáno z internetové diskuze, kterou analyzovala Bartušková (2009), také jsou uvedeny obecně známé odpovědi párů, které manželství nechtějí uzavřít.

V šesté kapitole je porovnáno manželství s nesezdaným soužitím, opět jsou uvedeny zákony upravující životní situace těchto párů a jsou uvedeny výhody a nevýhody pro tyto typy vztahů.

V šesté kapitole je vypracována statistika sezdaných párů na území Novojičínska, kde jsou uvedeny nejen sňatky občanské, ale také římskokatolické. Údaje jsou zaznamenány v přehledných tabulkách a grafech od roku 2006 do roku 2013.

Ať už se člověk rozhodne jakkoli, pro život v manželství, nebo pro společné soužití mimo sňatek, měl by myslet na to, že ve vztahu jsou vždycky dva a nelze se dívat jen na své představy a přání. Doufám, že vysoké procento rozvodovosti a závazky k druhému člověku naší populaci nezastraší a stále tady budou páry, které si budou chtít slíbit lásku, úctu a věrnost až do konce života a že tomuto slibu dostojí. Všem bych přál, aby jejich rozhodnutí bylo to správné a aby toho nikdy nelitovali.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BARTOŠOVÁ, S. *Institucionalizace alternativních forem soužití v Evropě*. [online]. Brno, 2008 [cit. 2013-11-16]. Diplomová práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, Katedra občanského práva. Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Zdeňka Králíčková, Ph.D. Dostupné z:

http://is.muni.cz/th/81512/pravf_m/Diplomova_prace-_Bartosova.pdf

BARTUŠKOVÁ, J. Motivy volby manželství a motivy volby nesezdaného soužití (kvalitativní analýza internetové diskuse). [online]. Brno, 2009 [cit. 2014-01-04]. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. Ústav pedagogických věd. Vedoucí diplomové práce: doc. PhDr. Milada Rabušicová, Dr. Dostupné z:

http://is.muni.cz/th/109718/ff_m/diplomka.pdf

FIALOVÁ, J. *Dietetické faktory ovlivňující lidský pach*. [online]. Praha, 2010 [cit. 2014-01-23]. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií. Vedoucí diplomové práce: Mgr. Jan Havlíček, Ph.D. Dostupné z:

http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCsQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.researchgate.net%2Fpublication%2F251881006_Dietetick_faktory_ovlivujc_lidsk_tlesn_pach%2Ffile%2F9c96051f267c69dc6d.pdf&ei=NvgUujlNeeV7AbPwYDgCA&usq=AFQjCNHKpRUwnhRofOw0EjWUQ1dt8Th8rw&sig2=tiiMz2Smd4VbizyvPMdADQ

GEIST, B. *Sociologický slovník*. Praha: Grada, 1992. ISBN 80-85605-28-7.

GELOVÁ, I. *Manželství a sňatky v první polovině 19. století*. [online]. Olomouc, 2008 [cit. 2014-01-02]. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra historie. Vedoucí diplomové práce: doc. PhDr. Marie Macková, Ph.D. Dostupné z: <http://theses.cz/id/tn494g/54869-877737255.pdf>

HAMPLOVÁ, D. Postoje k manželství a rodičovství. In FIALOVÁ, L., aj. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. s. 67-98. ISBN 80-85850-87-7.

- HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. *České rodinné právo*. 3. vyd. Brno: Doplněk, 2006. ISBN 80-7239-192-5.
- CHALABALA, R. *Občanský sňatek*. [online]. Brno, 2008 [cit. 2014-01-02]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Katedra občanského práva. Dostupné z: [http://is.muni.cz/th/107763/pravf_m/DP - Obcansky snatek.pdf](http://is.muni.cz/th/107763/pravf_m/DP_-_Obcansky_snatek.pdf)
- JANĎOUREK, J. *Sociologický slovník*. Praha: Portal, 2001. ISBN 80-7178-535-0.
- KALIBOVÁ, K., PAVLÍK, Z., VODÁKOVÁ, A. *Demografie (nejen) pro demografy*. Praha: Sociologické nakladatelství a sociologický ústav AV ČR, 1993. ISBN 80-901424-2-7.
- KINCL, J., URFUS, V., ŠKREJPEK, M. *Římské právo*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck., 1995. ISBN 80-7179-031-1.
- KLABOUC, J. *Manželství a rodina v minulosti*. Praha: Orbis, 1962. ISBN 11-080-62.
- MAŘÍKOVÁ, H., PETROUSEK, M., VODÁKOVÁ, A. *Velký sociologický slovník A-O*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-164-1.
- MATĚJČEK, Z. *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. ISBN 80-04-25236-2.
- MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN 80-86429-19-9.
- MOŽNÝ, I. *Moderní rodina (mýty a skutečnosti)*. Brno: Blok, 1990. ISBN 80-7029-018-8.
- MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. ISBN 80-86429-05-9.
- PEROUTKA, D. *Typy manželství*. [online]. Brno, 2007 [cit. 2013-11-16]. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Institut meziodborových studií Brno. Vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Jaroslav Nevoránek, CSc. Dostupné z: http://dspace.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/4114/peroutka_2007_bp.pdf?sequence=1

VÍTEČKOVÁ, M., BRABCOVÁ, I. Nesezdané soužití – součást proměny rodiny (přehledová studie). [online]. *KONTAKT - odborný a vědecký časopis pro zdravotně sociální otázky*. 2010, č. 12, s. 488-499. ISSN 1212-4117. Dostupné z: <http://casopis-zsfju.zsf.jcu.cz/kontakt/administrace/clankyfile/20120423193745659169.pdf>

VÍTEČKOVÁ, M., JÍLKOVÁ, L. Nesezdané soužití – otázka pojmenování. [online]. *Lidé města/Urban people*. 2011, č. 13, 2011, 1, s. 73-86 [cit. 2014-01-04]. Dostupné z: <http://lidemesta.cz/assets/files/Viteckova.pdf>

ZUKLÍNOVÁ, M. Otazníky nad jinými (totiž – než manželskými) soužitími z pohledu rodinného práva. *Právní rozhledy*. 1999, č. 6, s. 296 an.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

GOODY, J. *Proměny rodiny v evropské historii*. 1. vyd. Praha: NLN, 2006. ISBN 80-7106-396-7.

GRÜN, A. *Svatost manželství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010.

MARCUS, S. The Genealogy of Marriage. [online]. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*. 2009, roč. 45, č. 4, s. 671-706 [cit. 2014-01-03]. Dostupné z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/44c4a3584a8418a18da65bcb914b8fd6abde0d91_marcus.pdf

Seznam použitých internetových zdrojů

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Peněžitá pomoc v mateřství*.

[online]. prosinec 2013 [cit. 2014-01-04]. Dostupné z:

<http://www.cssz.cz/cz/nemocenske-pojisteni/davky/penezita-pomoc-v-materstvi.htm>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Hospodařící domácnosti podle způsobu bydlení a podle typu hospodařící domácnosti*. [online]. 26.03.2011 [cit. 2014-01-04a]. Dostupné z:

[http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/130044ED2D/\\$File/DCCR901.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/130044ED2D/$File/DCCR901.pdf)

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Počet obyvatel v obcích k 1.1.2013*. [online].

30.04.2013 [cit. 2014-01-26]. Dostupné z:

<http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/p/1301-13>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Rozvodovost*. [online]. © 2013 [cit. 2013-11-29a].
Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Sňatečnost*. [online]. © 2013 [cit. 2013-11-29b].
Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/snatecnost>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistika&My. Nesezdaná soužití: hlavně ve velkých městech*. [online]. 15.07.2013 [cit. 2014-01-04b]. Dostupné z:
<http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/c/A50041548C>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Změny základních proporcí faktických manželství mezi lety 1991 a 2001*. [online]. 2004 [cit. 2014-01-04c]. Dostupné z:
[http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/72002F7DCE/\\$File/1.cast.pdf](http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/72002F7DCE/$File/1.cast.pdf)

DOKTORONLINE. *Partner nám musí vonět*. [online]. [cit. 2014-01-23]. Dostupné z:
<http://www.doktoronline.cz/clanek/1124-Partner-nam-musi-vonet.html>

IPRÁVNÍK. *Přípustnost inominátních a smíšených smluv v českém právu soukromém*. [online]. 24.09.2002 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z:
http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/obcanske-pravo/pd_32/art_3685/pripustnost-inominatnich-a-smisenych-smluv-v-ceskem-pravu-soukromem.aspx

KORNEL, M. *Manželství, partnerství, nesezdané soužití*. [online]. Masarykova univerzita Brno, Právnická fakulta. © 2008 [cit. 2014-01-24]. Dostupné z:
http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/praf/ps08/rp_aktual/web/pdf/manzelstvi_partnerstvi_nesezdane_souziti.pdf

NÁRODNÍ TÝDEN MANŽELSTVÍ. *Fakta o manželství, konkubinátu a rozvodu*. [online]. [cit. 2014-01-04]. Dostupné z:
<http://www.tydenmanzelstvi.cz/data/clanky/file/00018.pdf>

MANŽELSTVÍ.CZ. *Vítejte na stránkách Manželství.cz*. [online]. © 2013 [cit. 2013-11-16]. Dostupné z: <http://www.manzelstvi.cz/>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Životní a existenční minimum*. [online]. 04.01.2013 [cit. 2014-01-04]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/11852>

NEVĚSTA & ŽENICH. *Etiketa ve svatební den*. [online]. [cit. 2014-01-23]. Dostupné z: <http://www.nevesta-zenich.cz/priprava-svatby-rozhovory-spacek.html>

NOVINKY.CZ. *Radim Uzel: Máme za sebou tři sexuální revoluce.* [online]. 20.02.2010 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/zena/vztahy-a-sex/192346-radim-uzel-mame-za-sebou-tri-sexualni-revoluce.html>

NOVÝ JIČÍN. *Uzavření manželství.* [online]. 04.09.2013 [cit. 2014-01-02]. Dostupné z: <http://www.novy-jicin.cz/cz/urad/mestsky-urad/zivotni-situace-co-a-jak-vyridit/odbor-spravnich-cinnosti-matrika/uzavreni-manzelstvi.html>

OSEL. Objective Source E-Learning. *Máme svého partnera vepsaného v genech?* [online]. 25.09.2008 [cit. 2014-01-23]. Dostupné z: <http://www.osel.cz/index.php?clanek=3949>

POLÁK, J. A. *Polygamie a monogamie aneb O evoluci vztahů.* [online]. 20.08.2007 [cit. 2013-12-28]. Dostupné z: <http://kojot.name/2007/08/20/577415-polygamie-a-monogamie-aneb-o-evoluci-vztahu/>

ŠULOVÁ, L. *Partnerské vztahy, manželství a rodičovství. Sborník z kongresu Pardubice 2007.* [online]. © 2007 [cit. 2013-11-16].

Dostupné z: <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cisloclanku=2008020102>

WEISS, P., JANÁČKOVÁ, L. *Monogamie a polygamie. Sborník z kongresu Pardubice 2007.* [online]. © 2007 [cit. 2013-12-28].

Dostupné z: <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cisloclanku=2008060206>

Seznam ostatních zdrojů

Bible, Nový zákon. Praha: Česká liturgická komise, 1989. 1. Kor. - 13, 4-8.

Obecný zákoník občanský, Vídeň, 1862.

Ústavní zákon ČNR č. 1/1993, Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 91/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, a o změně a doplnění dalších zákonů.

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů.

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů.

SEZNAM GRAFŮ A TABULEK

Seznam grafů

Graf 1: Nesezdaná soužití a jejich zastoupení v úhrnu úplných rodin.....	37
Graf 2: Občanské sňatky na území Novojičína.....	49
Graf 3: Římskokatolické sňatky na území Novojičína.....	50
Graf 4: Celkový počet sňatků na území Novojičína.....	51
Graf 5: Porovnání celkového počtu občanských a církevních sňatků na území Novojičína	52

Seznam tabulek

Tabulka 1: Nesezdaná soužití a jejich zastoupení v úhrnu úplných rodin v letech 1991, 2001 a 2011.....	36
Tabulka 2: Občanské sňatky na území Novojičína.....	49
Tabulka 3: Římskokatolické sňatky na území Novojičína	50
Tabulka 4: Celkový počet sňatků na území Novojičína	51
Tabulka 5: Porovnání celkového počtu občanských a církevních sňatků na území Novojičína	52

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Ondřej Raška

Obor: Manažerská studia - řízení lidských zdrojů

Forma studia: Kombinované studium

Název práce: Výhody a nevýhody nesezdaného soužití a porovnání s manželstvím

Rok: 2014

Počet stran textu bez příloh: 47

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů českých použitých zdrojů: 21

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 3

Počet internetových zdrojů: 20

Počet ostatních zdrojů: 14

Vedoucí práce: JUDr. Martina Prokopová